

'Fritt Folk' nr. 229
14 Des. 1940

En nordmann er endelig kommet hjem til Norge og har fått muligheter for arbeid og for drøm og dåd.

Forhenværende stortingspresident Hambro og hans medskyldige vilde likvidere professor Hoel og Ishavskontoret.

Lukas prater med professoren og skriver om hans drøm, om det større Norge og arbeidet for dette.

Professor Adolf Hoel.

Hvis man var mystikker vilde man formodentlig finne en viss sammenheng i det at professor Adolf Hoel har sitt kontor i Observatoriet i Observatoriegaten i Oslo. Han har alltid hatt vidsyn og han har speidet etter et større Norge, som kanskje ingen annen i vårt land. I de foreldede kontorer — men disse kontorer er prydet med byster av Nansen og Amundsen og de andre ishavsforskerne våre — har professor Hoel tatt imot mange av de store som har betydd meget for forskningen i verden og for vårt lands anseelse i utlandet. Reisende fra de fjerneste land, fra Japan og Australia, fra Moskva og fra Lissabon, fra Berlin og fra London er kommet videnskapsmenn til daværende dosent Hoel i Norges og Svalbards Ishavskontor for å få råd og veiledning om ekspedisjoner i syd og i nord, for å høre den daværende dosents mening om problemer eller for å trykke hans hånd og takke ham. De har vel også villet lykkønske Norge med denne fedrelandsvenn.

Hvis den bok hvor disse menn har skrevet sine navn, og har gitt Hoel og hans lille stab attester, blev trykt, vilde

vi vel alle få fornemmelsen av at «det skjulte Norge» er det store og levende Norge.

Herhjemme er vel professor Hoel mest kjent som en slags «fedrelandsførere» han også. Vi husker alle sammen hvordan Quisling, dosent Hoel og noen andre vilde hevde Norges rettigheter i Ishavet. Det blev betegnet dels som skadelig for fedrelandet og dels som galenskap.

Det har tydeligvis være system i forfallet. De som på en eller annen vis var internasjonale brydde sig ikke om Norge blev mindre. Og de var absolutt imot at det blev større. De hadde heller ikke noget særlig opvakt syn på internasjonale forhold. Ialfall så de ikke slik utover verden fra pol til pol som Hoel gjorde det fra Observatoriet i Oslo. Men så visste de heller ikke så meget om verden uten eller ens herhjemme, som denne mann der fulgte med ekspedisjon efter ekspedisjon til Grønland, til Russland, til Svalbard, eller som reiste til alle verdens land. Men det rareste var, at disse makthavere, som kalte sig internasjonallister eller nasjonalister, som det kunde passe ved valg eller høitideligheter

med floss, de blev autoriteter og blev trodd av et godtroende folk. Mens Hoel og hans meningsfeller blev karakterisert som innskrenkede forhistoriske fremtonninger. Og de blev som nevnt till og med betegnet som rene landsforrædere der skadet Norge. Men da var det liksom det norske folk, mange av oss iallfall, liksom kviknet til. For hvad der enn kunde sies om Hoel og hans meningsfeller, at de forrådde fedrelandet var overdrivelse, var påtagelig agitasjon, blev mislykket propaganda.

De som stelte med landets anliggender og også med Hoel og hans virke, opdaget naturligvis snart, at den gamle metoden med å kvele ham og hans meningsfeller, det var tross alt den beste metode. Å avvike Hoel og hans patriotiske gjerning og hans Ishavskontor i stillhet, det var taktisk riktigere og det lot sig gjøre, hvis man bare fór varlig og politisk frem i korridorene

Av en eller annen grunn gikk heller ikke dette. Men det skyldtes ikke mangel på vilje eller demagogisk dyktighet — men årsaker, som selv ikke de fremragende partiførere og sekretærer og troppsjefer i de politiske partier, kunde beherske. Var alt gått sin jevne gang i korridorene, var dosent Adolf Hoel ikke blitt professor, men var blitt avvirket. Likvidert heter det jo i den riktige jargonen.

Jeg skrev at menn som betyr noget internasjonalt fra alle land besøkte Hoel i de gamle kontorer i Observatoriet for å få trykke hans hånd og takke for bistand i knipetakt. Det var mange, som lyktes i denne sin gode hensikt, men storparten traff dessverre ikke Hoel. Hvorfor?

La mig referere innholdsfortegnelsen i en av skriftene som er utgitt av Videnskapsakademiet, som den kortest mulige forklaring til dette.

1908 Hoels ekspedisjon, 1911 Hoels og Staxruds ekspedisjon. 1913 Hoels og Staxruds ekspedisjon. 1914 Hoels og Staxruds ekspedisjon. 1915 Hoels ekspedisjon. 1916 Hoels ekspedisjon. 1917 Hoels og Røvigs ekspedisjon. 1918 Hoels og Røvigs ekspedisjon. 1919 Hoels ekspedisjon. 1920 Hoels ekspedisjon. 1921 Hoels ekspedisjon. 1922 Hoels ekspedisjon. 1923 Hoels ekspedisjon. 1924 Hoels ekspedisjon. 1925 Hoels ekspedisjon. 1926 Hoels ekspedisjon.

Dette blir nok så ensformig, vil mine lesere si. Og jeg er enig i det, og derfor slutter jeg da også det meget lengere register for å få ende på oppramningen. Men for Hoel har det neppe været ensformig. Det har været å slite med økonomiske vanskeligheter. Det har været å bakke i små fangstskuter i isen. Han har kjørt hunder, og han har tegnet kartter. Han har været videnskapsmannen, som har samlet på viden og resultater, som har kommet landet til gode og mange firmaer har hatt nytte og utbytte av. Det har neppe været ensformig akkurat det

Professor Adolf Hoel.

Hvis man var mystikker vilde man formodentlig finne en viss sammenheng i det at professor Adolf Hoel har sitt kontor i Observatoriet i Observatoriegaten i Oslo. Han har alltid hatt vidsyn og han har speidet etter et større Norge, som kanskje ingen annen i vårt land. I de foreldede kontorer — men disse kontorer er prydet med byster av Nansen og Amundsen og de andre ishavsforskerne våre — har professor Hoel tatt imot mange av de store som har betydd meget for forskningen i verden og for vårt lands anseelse i utlandet. Reisende fra de fjerneste land, fra Japan og Australia, fra Moskva og fra Lissabon, fra Berlin og fra London er kommet videnskapsmenn til daværende dosent Hoel i Norges og Svalbards Ishavskontor for å få råd og veiledning om ekspedisjoner i syd og i nord, for å høre den daværende dosents mening om problemer eller for å trykke hans hånd og takke ham. De har vel også villet lykkønske Norge med denne fedrelandsvenn.

Hvis den bok hvor disse menn har skrevet sine navn, og har gitt Hoel og hans lille stab attester, blev trykt, vilde

vi vel alle få fornemmelsen av at «det skjulte Norge» er det store og levende Norge.

Herhjemme er vel professor Hoel mest kjent som en slags «fedrelandsforræder» han også. Vi husker alle sammen hvordan Quisling, dosent Hoel og noen andre vilde hevde Norges rettigheter i Ishavet. Det blev betegnet dels som skadelig for fedrelandet og dels som galskap.

Det har tydeligvis være system i forfallet. De som på en eller annen vis var internasjonale brydde sig ikke om Norge blev mindre. Og de var absolutt imot at det blev større. De hadde heller ikke noget særlig opvakt syn på internasjonale forhold. Ialfall så de ikke slik utover verden fra pol til pol som Hoel gjorde det fra Observatoriet i Oslo. Men så visste de heller ikke så meget om verden uten eller ens herhjemme, som denne mann der fulgte med ekspedisjon efter ekspedisjon til Grønland, til Russland, til Svalbard, eller som reiste til alle verdens land. Men det rareste var, at disse makthavere, som kalte sig internasjonister eller nasjonalister, som det kunde passe ved valg eller høitideligheter

med floss, de blev autoriteter og blev trodd av et godtroende folk. Mens Hoel og hans meningsfeller blev karakterisert som innskrenkede forhistoriske fremtonninger. Og de blev som nevnt til og med betegnet som rene landsforrædere der skadet Norge. Men da var det liksom det norske folk, mange av oss iallfall, liksom kviknet til. For hvad der enn kunde sies om Hoel og hans meningsfeller, at de forrådde fedrelandet var overdrivelse, var påtagelig agitasjon, blev mislykket propaganda.

De som stelte med landets anliggender og også med Hoel og hans virke, opdaget naturligvis snart, at den gamle metoden med å kvele ham og hans meningsfeller, det var tross alt den beste metode. Å avvike Hoel og hans patriotiske gjerning og hans Ishavskontor i stillhet, det var taktisk riktigere og det lot sig gjøre, hvis man bare fór varlig og politisk frem i korridorene

Av en eller annen grunn gikk heller ikke dette. Men det skyldtes ikke mangel på vilje eller demagogisk dyktighet — men årsaker, som selv ikke de fremragende partiførere og sekretærer og troppsjefer i de politiske partier, kunde beherske. Var alt gått sin jevne gang i korridorene, var dosent Adolf Hoel ikke blitt professor, men var blitt avvirket. Likvidert heter det jo i den riktige jargonen.

Jeg skrev at menn som betyr noget internasjonalt fra alle land besøkte Hoel i de gamle kontorer i Observatoriet for å få trykke hans hånd og takke for bistand i knipetak. Det var mange, som lyktes i denne sin gode hensikt, men storparten traff dessverre ikke Hoel. Hvorfor?

La mig referere innholdsfortegnelsen i en av skriftene som er utgitt av Videnskapsakademiet, som den kortest mulige forklaring til dette.

1908 Hoels ekspedisjon, 1911 Hoels og Staxruds ekspedisjon. 1913 Hoels og Staxruds ekspedisjon. 1914 Hoels og Staxruds ekspedisjon. 1915 Hoels ekspedisjon. 1916 Hoels ekspedisjon. 1917 Hoels og Røvigs ekspedisjon. 1918 Hoels og Røvigs ekspedisjon. 1919 Hoels ekspedisjon. 1920 Hoels ekspedisjon. 1921 Hoels ekspedisjon. 1922 Hoels ekspedisjon. 1923 Hoels ekspedisjon. 1924 Hoels ekspedisjon. 1925 Hoels ekspedisjon. 1926 Hoels ekspedisjon.

Dette blir nokså ensformig, vil mine lesere si. Og jeg er enig i det, og derfor slutter jeg de også det meget lengere register for å få ende på opramsningen. Men for Hoel har det neppe været ensformig. Det har været å slite med økonomiske vanskeligheter. Det har været å bakse i små fangstskuter i isen. Han har kjørt hunder, og han har tegnet kartter. Han har været videnskapsmannen, som har samlet på viden og resultater, som har kommet landet tilgode og mange firmaer har hatt nytte og utbytte av. Det har neppe været ensformig akkurat det å ha ansvaret for alle disse ekspedisjoner og tiltak.

Vi har hørt nokså lite om mange av dem, ikke sant? Det er meget i dette land som man har hørt lite eller slett ikke noget om. Var det gått, som det var tenkt, hadde vi vel heller ikke hørt noget om Norges Ishavs- og Svalbardkontor eller Hoel i fremtiden. Hensikten var at det hele skulde bli borte i all stillhet.

De har vel ikke hørt om dengang da kontoret blev nektet enhver bevilgning, og Hoel og hans medarbeidere måtte dra til Kaukasus? Som de dyktige folk de er og var, søkte de efter oljefelter, for å skaffe inntekter til Svalbardkontoret og lønn til sig selv for å fortsette sitt norske videnskapelige arbeide.

Det var også en ekspedisjon som fikk anerkjennelse og påskjønnelse i Russland — men Hambro og stortingsflertallet likte det ikke.

De likte heller ikke at Hoel og hans medarbeidere skaffet Norge Svalbard.

«Ja, nu begynner det å gå bra.»

Jeg sitter overfor Hoel i hans æverdige rum i Observatoriet og spør ham hvad han synes om situasjonen.

— Jo, nu begynner det å gå bra, sier han.

— Også med isbryteren? fortsetter jeg, for jeg vet at i årevis har han strevet med å få landet til å skaffe sig isbryter.

Det ideelle kvist-
strømmesapparat

KRISEKVISTEN

■ En nordmann er -

(Fortsatt fra side 5.)

som kunde hjelpe både oss og våre landsmenn på Svalbard i en vanskelig vinter.

— Også med den arter det sig godt efterhvert. Departementet undersøker om den straks kan bygges herhjemme, og om det er materialer å få til byggingen av den. Jo, nu får vi den endelig.

Det er nokså eiendommelig, at de som

tror på et større og rankere Norge, er så tilfreds med det nye styre, mens alle de som trivdes i andedammen, kakler misnøie og er og var grinete.

— Det må være en nokså underlig følelse for Dem, professor, å føle Dem trygg på at Deres livsverk blir urokkelig bestående?

— Å ja. Det har jo været en del ganger en måtte tvile på at Norges interesser kunde bli varetatt. I 1922 var det eiendommelig nok Egede-Nissen som red-

det Svalbardkontoret. Han var den eneste mann i Finanskomiteen i Stortinget, som var imot avviklingen. Men vi har jo også hatt medbør. Under den forrige verdenskrigen, da vi ikke kunde få tilførsler av kull andre steder fra enn Svalbard, da stod vi høit i kurs. Men så snart krigen var over og vi fikk kull fra andre steder, gikk det nedover med oss i Svalbardkontoret igjen. Den forrige krigen var, som kjent, den siste krigen i verdenshistorien, og vi var blitt overflødig, samtidig som Svalbard-kullene var blitt det. Det lot til at regjering og Storting trodde det både dengang og senere.

London har krevet avgift av vår hvalfangstnæring.

— Si mig, professor, er det sant at London har krevet avgift av vår hvalfangstnæring for konsesjoner på fangst i Sydhavet?

— Ja. Vi har måttet betale mange millioner for å fange hval i Rosshavet og andre åpne hav.

— Har også Tyskland og Japan måttet blø alik til England?

— Nei, for dem har det ikke været aktuelt. Vi nordmenn var jo små og svake.

Professor Hoel har, som den nordmann han er, et praktfullt skjegg. Han stryker det betenksomt og tankefullt, mens han stillferdig svarer på det man spør ham om her i kontoret. Det glitrer i øinene hans, og det er ikke vanskelig å forestille sig ham i hyre på et skjøtedekk, mens stormen øker og skru-iseu drønner truende rundt omkring.

Han er drømmer og forsker og handlingens mann, og hører åpenbart hjemme i Norge og i Norskehavet som få andre.

Han minner om Albert Engstrøm på mange måter. Og jeg kan også forestille mig professor Adolf Hoel i galla med de mange ordener på brystet, pyntet som et juletre med gullglitter og med glitter i øinene og med et sinn som fornemmer stjerner og nordlys, som motsetning til civilisasjoens gleder i de store metropoler, hvor en eller annen stortingsmann eller stortingspresident pønsker på hvordan han skal kunne likvidere alle ekte nordmenn.

— Vet De hvad stortingsmann Olsen sa i Stortinget i sin tid da det gjaldt en skarve bevilgning til Svalbardkontoret? Jo, han sa:

— Jeg synes ikke man bør føre dette kontoret og Hoel på statsbudgett. For er de først kommet der, viser det sig ofte å være svært vanskelig å få denslags fjernet igjen.

Det endte altså med at stortingsmann Olsen blev fjernet — så utrolig det enn kan synes mange.

LUKAS.

'Frik Folk', nr. 209.
24 Nov. 1940.

Hvordan politisk vanstyre har umuliggjort Norges utnyttelse av Ishavets rikdommer.

Fangsten er glidd oss ut av henderne og kullgrubene er ikke på langt nær utnyttet som de kunde være.

Professor Adolf Hoel tar bladet fra munnen

Arendal, 20. november.

Professor Hoel holdt igår et meget interessant foredrag i Arendal Folkeakademi om Norges interesser på Ishavet.

Av foredraget, som var ledsaget av en rekke utmerkede og instruktive lysbilleder fremkom det flere interessante opplysninger.

Professoren gav først tilhørerne et inntrykk av de geografiske forhold i de arktiske egne og sa noen ord om disse egne eiendommelighet så vel hvad værlaget angikk som dyre- og planteliv, og gikk så over til å fortelle om de dyrearter som hadde dannet grunnlaget for en næringsvei som i første rekke nordmenn har gjort pionerarbeide i.

— Fangstlivet er et risikabelt liv, understreket professoren. Ved overising og skruing har vi f. eks. mistet hundre av våre selfangerbåter. Slik at vi nu bare har 50 igjen. De arktiske egne karakteriseres ved få dyrearter, men så er det til gjengjeld så uendelig mange av arten.

Grønlandsselen har været et eftertraktet vilt, og det er under fangsten av denne, at så mange av våre selfangere har mistet skutene sine. Flåten trenger fornyelse, men båtene har været for dyre å anskaffe. Det har været vanskeligheter med å opnå byggelån. Det vil imidlertid bli gjort noget med dette i tiden nu fremover.

Det er bare skinn og spekket som tas fra selen. Hvert år blir det liggende igjen for flere hundre tusen kroner i kjøtt. Man kan jo godt lage sig en forestilling om den betydning det vilde ha for vårt land, om vi kunde få dette kjøttet hjem f. eks. til revefor.

Før så meget av vår selfangerflåte

gikk tapt kunde vi årlig fange sel til en verdi av mellem 1.5 og 6 millioner kroner. I år er det bare 7—800 fangstmenn mot før 2000. Allikevel spiller denne fangsten en stor rolle for Nord-Norge.

Imidlertid har mange politiske forhold gjort sig gjeldende. Vi fikk konkurranse fra russerne i øst og danskene stengte oss i vest.

Kanskje mest interessant var professorens opplysning om kullgrubedriften på Svalbard. Det er veldige kullmengder på denne øen som Norge fikk suvereniteten over i 1920, anslagsvis er det 8000 millioner tonn kull på Svalbard. Da kullforekomstene blev opdaget blev det kappløp om erhvervelsen av disse. Det var ingen lover i dette herreløse landet og okkupantene nøide sig med å sette op skilt for å jage vekk konkurrenter. Norge har nu to gruber i drift, og fra den ene av disse kan det lastes 3000 tonn i døgnet.

Det vil bli tatt op drift også i de nedlagte gruber på Svalbard nu. Man gjør regning med at produksjonen nu er oppe i 1 million tonn, hvilket vil si 40 procent av vårt forbruk. Vi må få utnyttet mulighetene på Svalbard, så vi kan dekke hele vårt kullbehov. Kull er verdens viktigste råstoff, og det kan nu også utvinnes olje av kull.

Til slutt skildret foredragsholderen det jaget det hadde været efter land på Sydpol-kalotten. England hadde lagt de største deler av kalotten under sin suverenitet, f. eks. Ross havet, hvor så mange norske hvalfangere har hatt sitt virkefelt. Når krigen blir slutt, vil nok grensene der nede bli revidert, og da gjelder det at Norge viser sig våken og har sine saker i orden.

20 Nov. 1940

En opplevelse i Arendal Folkeakademi igår.

Professor Hoels interessante foredrag om Norges næringsinteresser i de arktiske strøk.

Fangstlivet blandt verdens nordligste mennesker. 8000 millioner tonn kull på Svalbard. Alle grubene skal i drift.

Professor Adolf Hoel holdt igår et meget interessant foredrag i Arendals folkeakademi om Norges interesser på Ishavet. — Foredraget som var ledsaget av en rekke ufmerkede og instruktive lysbilleder, burde vært hørt av flere.

Professoren gå først tilhørerne et inntrykk av de geografiske forhold i de arktiske egne og sa noen ord om disse egne eiendommelighet såvel hva værslaget angikk som dyre- og planteliv, og gikk så over til å fortelle om de dyrearter som hadde dannet grunnlaget for en næringsvei som i første rekke nordmenn hadde gjort pionerarbeide i. — Fangstlivet er et risikabelt liv. Ved overising og skruing har vi f. eks. mistet 100 av våre selfangerbåter slik at vi nå bare knapt har 50 igjen. De arktiske egne karakteriseres ved få dyrearter, men så er der til gjengjeld så uendelig mangē av arten. Havet er fullt av små planter som de små fisk lever av, av disse små fisk lever igjen litt større fisk som igjen blir føde for enda større og sterkere fisk og dyr. Der er

som kunne inntreffe i de strøk og gjøre kraftig gelige innhugg i dyreb

Disse naturkatastrofe følge av spesielle forhold. Hvalen og selen som og puste hvert 20. minutt hver halvtime greier å seg hull i isen. Det vil greier det, for den er den med et visst melner opp isflaten med kroppsvarme og hver for sitt pustehull. Hval griper av panikk. Den og svømmer under isen den kanskje finner en

Professor Adolf Hoel.

mere liv i havet i de arktiske egne enn noe annet sted i verden.

Kjøttet som blir igjen.

Grønlandsselen har vært ettertraktet vilt, og det er under fangsten av denne at så mange av våre selfangere har mistet skutene sine. Flåten trenger fornyelse, men båtene har vært dyre å anskaffe. Det har vært vanskelig å oppnå byggelån. Det vil imidlertid bli gjort noe med dette i tiden framover.

Det er bare skinnet og spekket som tas av selen. Hvert år blir det liggende igjen for flere hundre tusen kroner i kjøtt. En kan jo godt lage seg en forestilling om den betydning det ville ha for vårt land om vi kunne få dette kjøttet hjem til f. eks. revefor.

Før så meget av vår selfangstflåte gikk tapt kunne vi årlig fange sel til en verdi av mellom 1,5 og 6 millioner kroner. Men nå er det bare 7—800 fangstmenn mot før 2000. Allikevel spiller ennå denne fangsten en meget stor rolle for Nord-Norge. Imidlertid har mange politiske forhold gjort seg gjeldende. Vi fikk konkurransen fra russerne i øst og danskene stengte oss i vest.

Hvalfangsten.

Foredragsholderen gikk så over til å fortelle om Grønlandshvalen som kan bli opptil 30 meter lang og veie 120 tonn. Tungen f. eks. kan veie 3000 kg. og hjertet 700 kg. Det er forøvrig flere hvalarter oppe i Nord-Ishavet og det har helt siden det 16. århundre vært drevet fangst av den. Hollendere, tyskere, engelskmenn, dansker, svensker, russere og nordmenn fanget i tusenvis her før i tiden da havet sto tett av hval. Den var også nesten helt tam dengang. Fangstfolkene kunne ro helt bort til den og drøne den med lange

Professor Adolf Hoel holdt igår et meget interessant foredrag i Arendals folkeakademi om Norges interesser på Ishavet. — Foredraget som var ledsaget av en rekke ufmerkede og instruktive lysbilleder, burde vært hørt av flere.

Professoren gå først tilhørerne et inntrykk av de geografiske forhold i de arktiske egne og sa noen ord om disse egne eiendommelighet såvel hva værslaget angikk som dyre- og planteliv, og gikk så over til å fortelle om de dyrearter som hadde dannet grunnlaget for en næringsvei som i første rekke nordmenn hadde gjort pionerarbeide i. — Fangstlivet er et risikabelt liv. Ved overising og skruing har vi f. eks. mistet 100 av våre selfangerbåter slik at vi nå bare knapt har 50 igjen. De arktiske egne karakteriseres ved få dyrearter, men så er der til gjengjeld så uendelig mange av arten. Havet er fullt av små planter som de små fisk lever av, av disse små fisk lever igjen litt større fisk som igjen blir føde for enda større og sterkere fisk og dyr. Der er

som kunne inntreffe i d strøk og gjøre kraftig gelige innhugg i dyreb

Disse naturkatastrofe følge av spesielle forhold. Hvalen og selen so og puste hvert 20. m hver halvtime greier il seg hull i isen. Det vi greier det, for den er den med et visst mellom opp isflaten med kroppsvarme og hver s for sitt pustehull. Hval gripes av panikk. Der og svømmer under isen den kanskje finner en

Professor Adolf Hoel.

mere liv i havet i de arktiske egne enn noe annet sted i verden.

Kjøttet som blir igjen.

Grønlandsselen har vært ettertraktet vilt, og det er under fangsten av denne at så mange av våre selfangere har mistet skutene sine. Flåten trenger fornyelse, men båtene har vært dyre å anskaffe. Det har vært vanskelig å oppnå byggeplan. Det vil imidlertid bli gjort noe med dette i tiden framover.

Det er bare skinnet og spekket som tas av selen. Hvert år blir det liggende igjen for flere hundre tusen kroner i kjøtt. En kan jo godt lage seg en forestilling om den betydning det ville ha for vårt land om vi kunne få dette kjøttet hjem til f. eks. revefor.

Før så meget av vår selfangstflåte gikk tapt kunne vi årlig fange sel til en verdi av mellom 1,5 og 6 millioner kroner. Men nå er det bare 7—800 fangstmenn mot før 2000. Allikevel spiller ennå denne fangsten en meget stor rolle for Nord-Norge. Imidlertid har mange politiske forhold gjort seg gjeldende. Vi fikk konkurransen fra russerne i øst og danskene stengte oss i vest.

Hvalfangsten.

Foredragsholderen gikk så over til å fortelle om Grønlandshvalen som kan bli opptil 30 meter lang og veie 120 tonn. Tungen f. eks. kan veie 3000 kg. og hjertet 700 kg. Det er forøvrig flere hvalarter oppe i Nord-Ishavet og det har helt siden det 16. århundre vært drevet fangst av den. Hollendere, tyskere, engelskmenn, dansker, svensker, russere og nordmenn fanget i tusenvis her før i tiden da havet sto tett av hval. Den var også nesten helt tam dengang. Fangstfolkene kunne ro helt bort til den og drepe den med lanser. Følgen av den energiske jakt på hvalen ble at den ble utryddet her oppe og nå er den fredet i Nord-Ishavet. Men i Syd-Ishavet derimot har hvalfangsten i de siste 20 år innbragt Norge gjennomsnittlig 60 millioner kr. pr. år, men andre nasjoner har tatt opp konkurransen med nordmennene på dette felt hvor vi i sin tid var enerådende.

Andre dyr.

Foredragsholderen kom også inn på torskefisket ved Bjørnøya som var blitt et verdensfiske.

Interessant var også foredragsholderens beretning om Grøn-

Forts. på 3. side.

Nasjonalhj

Hva der er gitt av bidrag fra

Aust-A

linaprisene, fortsetter Dale. — Sannheten er den at det fjerner alles interesse om platinaprisen kommer opp i 2000 kroner. Det er der den helst bør være. Platinaprisene er nemlig et så enestående aktivum å ha for et land at hvis myndighetene riktig visste å benytte den verdien den har på det internasjonale marked, så ville de ikke la det komme dit at oppdretterne får høkre med platinapriser på åpen gate. De burde møte en slik situasjon med pas-

trykke hos en av våre kolleger og det blir da senere trykning. Vi beklager dette, men vi kan bare be våre abonnenter vise overbærenhet med oss i enda en tid. Vi skal gjøre hva vi kan for å få trykkerforholdene i orden snarest muli og antagelig vil det ikke gå lang tid før det hele går normalt.

By og Bygd

Personalia

Bryllup feires på Lunden i Gjerstad laurdag 28. nov. av frk. Ingebjørg Ljadal, Gjerstad og Aasmund Aasen, Eidanger. Det lyses for gårdbruker Nils Johnsen Eskesøl og gårdbruker Bertha Olsen Borchs, begge Ø. Moland. — sjefør Trygve Glomsland og hus- hjelp Jenny Kristine Lindtveit, begge V. Moland. — førleggermester Peder Olaus Homstøl, Arendal og Sigrid Solheim, Amli. — gårdbruker Kristian Rinden, Eid- skog og Ingebjørg Gutormsen, Søn-

Forts. fra 1. side.

land — denne jordens største øy som er 3000 km. lang og 1000 km. bred og 7 ganger større enn Norge.

Her som i de andre arktiske strøk, lever isbjørnen som kan bli opptil 4 meter lang. Det er en meget god svømmer som er påtruffet 150 km. fra isen.

På Grønland fanges også en god del polarrev som kanskje nå er et av de viktigste fangstobjekter.

Av andre dyrearter i de arktiske egne har vi renen som er kommet fra Sibiria, samt moskusoksen som ligner en mellomting mellom okse og sau og har fin ull og godt kjøtt. Som kjent er det moskusokser på Svalbard og også på Dovre. Dessuten har vi polarharen som er svært tam i motsetning til harene her, og videre ulv, lemen og røskatt.

Fangstfolkene er verdens nordligste mennesker — de lever lenger nord enn noen eskimo, og driver fangst på 80 grader.

Foredragsholderen omtalte også alkefjellene på Bjørnøya og fortalte om de naturkatastrofene som kunne inntreffe i de arktiske strøk og gjøre kraftige og sørgelige innhugg i dyrebestanden.

Disse naturkatastrofer er en følge av spesielle forhold i naturen. Hvalen og selen som må opp og puste hvert 20. minutt eller hver halvtime greier ikke å bryte seg hull i isen. Det vil si: selen greier det, for den er så lur at den med et visst mellomrom tinner opp isflaten med sin egen kroppsvarme og hver sel har derfor sitt pustehull. Hvalen derimot gripes av panikk. Den svømmer og svømmer under isen, helt til den kanskje finner en liten dam,

og her samles etterhvert tusenvis av hval, plasesn blir for liten og svære mengder dør og går under.

Overisning av landskapet kan også ha katastrofale følger for dyrebestanden. Et islag legger seg over all plantevekst og dyrene sulter ihjel.

Svalbardkullene.

Kanskje mest interessant var professorens opplysninger om kullgrubedriften på Svalbard. Det er veldige kullmengder på denne øya som Norge fikk suverenitet over i 1920. Anslagsvis er her 8000 millioner tonn kull på Svalbard. Da kullforekomstene ble oppdaget, ble det et kappløp om ervervelse av kullforekomstene. Der var ingen lover i dette herreløse landet, og okkupantene nøyet seg med å sette opp skilt for å jage vekk konkurrenter. — Norge har nå 2 gruber i drift og fra den ene av disse kan det lastes 3000 tonn i døgnet. Det vil bli tatt opp drift også i de nedlagte grubene på Svalbard nå. En gjør regning med at produksjonen nå er oppe i 1 million tonn hvilket vil si 40 prosent av vårt forbruk. Vi må få utnyttet mulighetene på Svalbard så vi kan dekke hele vårt behov. Kull er verdens viktigste råstoff og det kan jo også nå utvinnes olje av kull.

Tilslutt skildret foredragsholderen det jaget det hadde vært etter land på sydpolskalotten. England hadde lagt de største deler av kalotten under sin suverenitet, f. eks. Rosshavet hvor så mange norske hvalfangere har hatt sitt virkefelt. Når krigen er slutt vil nok grensene dernede bli revidert og da gjelder det at Norge viser seg våken og har sine saker i orden.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,905

Bladet:

Nationaltidende

skriver den 16 OKT. 1940

To nye norske Professorer

Docent Hoel Professor i Polarlandenes Geografi

Oslo, Tirsdag.

R.B. fra Deutsches Nachrichtenbüro.
DEN kommissariske Statsraad for Kirke og Skole, Professor Skancke, har udnævnt den polarsagkyndige, Docent Adolf Hoel til Professor i Polarlandenes Geologi ved Oslos Universitet. Samtidig udnævntes Krigshistorikeren, Kaptajn Gudmund Schnitler til Professor i Historie.

Af de to nye norske Professorer er Docent Hoel bedst kendt i Danmark som Leder af Norges Svalbard- og Ishavsundersøgelser og som en af de ivrigste Talsmænd for norske Erhvervs- og Statsinteresser i de nordlige Farvande — ikke mindst paa Østgrønland. Under Østgrønlands-Processen i Haag var Docent Hoel tilforordnet de norske Advokater som Sagkyndig, ligesom han i mange Aar har været Drivkraften i de norske Fremstød, ikke alene i Østgrønland, men ogsaa paa Spitsbergen og Havene deromkring.

Docent Hoel er Geolog af Fag og udnævntes allerede i 1919 til Docent. Hans Udnævnelse til Professor i det nye Fag, Polarlandenes Geografi, betyder næppe et Vendepunkt i den energiske norske Aktivists Karrière.

Dr. Volberg

44317

Svoldergt 82.

tena

Gjennom disse reiser og hans senere kontakt med folk og forhold i Nord-Norge har han erhvervet seg et godt kjennskap til denne del av Norge.

Gjennskuel, 14. april 1894

Denne institusjon nyter stort internasjonalt ry, og har i årenes løp hatt tallrike henvendelser fra utenlandske arktiske ekspedisjoner, som har fått støtte og råd for sine arktiske foretagender.

Her i Norge har dessent Hoel i samarbeide med professor Werenskiold siden 1927 organisert en omfattende undersøkelse av våre isbreer i Jotunheimen og Nord-Norge.

Hoels vitenskapelige produksjon omfatter arbeider av geologisk, geografisk og historisk art.

"Fritt Folk" nr. 188

15 okt. 1940.

Dosent Adolf Hoel ny professor

Professor Adolf Hoel.

(NTB) Kirke- og undervisnings-
departementet meddeler at dosent
Adolf Hoel er utnevnt til profes-

rekke praktiske opgaver og fremme
av disse. Han har grunnnet ten

„En vaktm for Norges re

Dr. Smedal uttale
om professor H
utnevneelse.

I anledning av dosent Hoels
nevneelse til professor, har NTB. ann
Gustav Smedal om en uttale
Smedal var som kjent formann
i Året 1933 oppløste ishavsråd, og
professor Hoels medarbeider. D
dal uttaler:

— Jeg hører om denne utn
med stor glede. Det tror jeg
alle gjør, som har kjennskap
Hoels utrettelige og betydelige
for Norges interesser i polarom
I enhver situasjon hvor det ha
tale om å hevde Norges rett i dis
av jorden, har Hoel i mange å
den centrale skikkelse.

Siden 1928 leder han Norge
bard- og Ishavsundersøkelser, e
tusjon som han selv har skapt.
forlengst har erhvervet sig et k
ansett navn i den videnskabelige
Denne institusjon som i daglig
kalt Svalbardkontoret, er midtpu
landets videnskabelige og delvis
praktiske arbeider i polaregnene.

Svalbardkontoret har dessuten
politisk betydning. I en nasjon
fallsperiode blev Hoel en vaktm
Norges rett. Det var en utsatt still
påtok sig. En kampstilling hvor
arbeidet.

av de amer
sor i polarlandenes geografi ved
Universitetet i Oslo.

Adolf Hoel er født 1879 i Sørum,
men vokste op på Mysen i Østfold.
Efter artium 1897 studerte han real-
fag og tok eksamen 1904. Under
studietiden og senere inntil 1908 var
han lærer ved middelskoler og
gymnasier i Oslo. Han studerte ge-
ologi ved Universitetet under pro-

(Forts. side 7).

ikke blev noget av, er det all gr

„En vaktmann for Norges rett.”

Dr. Smedal uttaler sig
om professor Hoels
utnevneelse.

I anledning av dosent Hoels utnevneelse til professor, har NTB. anmodet dr. Gustav Smedal om en uttalelse. Dr. Smedal var som kjent formann for det i året 1933 oppløste ishavsråd, og han er professor Hoels medarbeider. Dr. Smedal uttaler:

— Jeg hører om denne utnevneelsen med stor glede. Det tror jeg forresten alle gjør, som har kjennskap til Adolf Hoels utrettelige og betydelige arbeide for Norges interesser i polarområdene. I enhver situasjon hvor det har været tale om å hevde Norges rett i disse strøk av jorden, har Hoel i mange år været den centrale skikkelse.

Siden 1928 leder han Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser, en institusjon som han selv har skapt. Og som forlengst har erhvervet sig et kjent og ansett navn i den videnskabelige verden. Denne institusjon som i daglig tale blir kalt Svalbardkontoret, er midtpunktet for landets videnskabelige og delvis også praktiske arbeider i polaregnene.

Svalbardkontoret har dessuten hatt stor politisk betydning. I en nasjonal forfallsperiode blev Hoel en vaktmann for Norges rett. Det var en utsatt stilling han påtok sig. En kampstilling hvor han ofte blev angrepet og motarbeidet. Særlig vanskelig blev Hoels stilling efter Grønlandsdommen i Haag i 1933. Da bredte motløsheten sig. Når det blev talt om å hevde landets ishavsinteresser, smilte folk. Under disse forhold var Hoel sterk nok til å gå mot strømmen. Han fortsatte sitt arbeide akkurat som før. Idag begynner folk å forstå hvor nødvendig hans vakthold har været.

Adolf Hoel burde forlengst ha været utnevnt til professor. Både i 1932 og 1933 blev det fra universitetets side foreslått å oprette et professorat for ham. Når det ikke blev noget av, er det all grunn til å tro at det skyldtes uvedkommende, såkalte politiske hensyn. Den utnevneelse som nu er kommet, har derfor fått karakteren av en rettferdighetshandling, en opreisning, uttaler direktør Smedal til slutt.

Oslo. Som et annet bevis på sin interesse for Norge og Norges rett, har han nyter i utlansreisen at han, som man vil

ve tids avis i Norge. En-
mann som vil følge med må

Godt, det er loven for enhver
mann, og det er loven for en-
er nordmann. For alle sammen
vi pliktige til å ta hånd i hank
ed vårt lands skjebne. En dob-
lt plikt er det for dem som lever
en slik stor tid som vi.

(Fortsatt fra side 1).

fessor Brøgger og Helland og konservator Øyen, og fortsatte sin utdannelse i dette fag ved studieophold i Sverige, Tyskland, Schweiz, Italia og Russland. Han var assistent ved Norges geologiske undersøkelser 1908—16 og universitetsstipendiat i geologi ved Universitetet 1911—19. I sistnevnte år blev han dosent i geologi, en stilling han har innehatt inntil nu.

I 1904, 1905, 1906 og 1908 foretok han geologiske og geografiske undersøkelser i Drangedal, Trøndelag og Nord-Norge (Bindalen, Vefsen, Tysfjorden og Ofoten). Av særlig interesse er hans undersøkelser av de store breområder i Oksiden og Frostisen.

Gjennom disse reiser og hans senere kontakt med folk og forhold i Nord-Norge har han erhvervet sig et godt kjennskap til denne del av Norge.

I 1907 kom han med som geolog på den av Gunnar Isachsen ledede og av fyrst Albert av Monaco utrustede ekspedisjon til Spitsbergen, og siden den tid har han utelukkende arbeidet i de arktiske trakter, på Svalbard, Grønland og de arktiske havområder. Fra 1911 har han hatt ledelsen av statsunderstøttede eller stats-ekspedisjoner til disse trakter. Disse ekspedisjoner har tatt sig av alle forskningsoppgaver undtatt meteorologiske observasjoner og fiskeriundersøkelser. De omfatter bl. a. land- og sjømåling, oseangeografiske, geologiske, botaniske, zoologiske og arkeologiske undersøkelser. Siden 1928 er disse arbeider overgått til en statsinstitusjon, Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser, som blev opprettet på initiativ av Hoel og ledes av ham. Denne institusjon nyder stort internasjonalt ry, og har i årenes løp hatt tallrike henvendelser fra utenlandske arktiske ekspedisjoner, som har fått støtte og råd for sine arktiske foretagender. I andre land er organisert institusjoner efter mønster av denne. Svalbardundersøkelsene utgir selv sine kart og dessuten to serier videnskapelige skrifter.

Her i Norge har dosent Hoel i samarbeide med professor Werenkiold siden 1927 organisert en inngående undersøkelse av våre isbreer i Jotunheimen og Nord-Norge.

Hoels videnskapelige produksjon omfatter arbeider av geologisk, geografisk og historisk art.

Hoel har også næret en sterk interesse for norsk næringsliv i de arktiske egne og har tatt på sig en rekke praktiske oppgaver til fremme av disse. Han har grunnnet tre selskaper for kulldrift på Svalbard og selv foretatt okkupasjoner av kulland for disse i årene 1903, 1912 og 1916. Hans innsats for dannelsen av Store Norske Spitsbergen Kullkompani var av avgjørende betydning for bevarelsen av størsteparten av Svalbards kullrikdommer på norske hender. Sammen med borgermester A. Kvalheim befør han i 1916 de amerikanske felter på Spitsbergen, og begges rapport dannet grunnlaget for innkjøpet

av de amerikanske felter og dermed for danuelsen av Store Norske. Han har sammen med Halvard Devold og dr. Smedal arbeidet for opprettelsen av et fangstselskap for Øst-Grønland, og i 1929 blev A/S Arktisk Næringsdrift grunnlagt, et selskap som har hatt den aller største betydning for vår fangstvirksomhet på Grønland og for hevdelsen av våre interesser der. I 1938 blev på Hoels initiativ opprettet et hotell i Ny-Ålesund, «Nordpolshotellet», et foretagende som både i Norge og i utlandet har vakt den største oppmerksomhet.

Ekspedisjoner utrustet av Svalbard-undersøkelsene, eller under deres auspisier, har bygget radiostasjoner både på Svalbard og Grønland og fyrbelysning på Svalbard. De har også foretatt betydelige forskningsarbeider av teknisk art ved kullfeltene ved Ny-Ålesund og på Bjørnøya.

En særlig interesse har Hoel vist isbryter-saken. Han har studert isbryteree og isbryting på tokter i Nordishavet med den svære russiske isbryter «Krassin», da den undsatte Nobile i 1928, i Finskebukten med de finske isbrytere «Tarmo» og «Jaeäkarhu» i 1936 og i Kattegatt med den svenske isbryter «Göta Lejon» i 1940. I 1922 og 1923 i samarbeid med vår store ishavskyndige Otto Sverdrup, senere alene, og i den siste tid som medlem av Statens isbryterutvalg har han i utredninger til regjeringen, i foredrag og i pressen arbeidet for å skaffe isbryter først og fremst beregnet på å fremme kull-eksporten fra Svalbard, men også til hjelp for vår selfangstflåte og for våre skib på norskekysten i vanskelige is-år. Dette arbeide har hittil været helt forgjeves. Våre statsmyndigheter har ikke været å formå til å fremme denne for landet så viktige sak. Forhåpentlig vil dette bli anderledes nu.

Hoel har omfattet alt nasjonalt norsk arbeide med stor interesse. Han var medlem av Ishavsrådet i dets korte levetid og av Norges Grønlandsdelegasjon under prosessen i Haag om Grønland.

Han er en av stifterne av Norsk Polarklubb og har hele tiden været dens formann. Han har i mange år været formann i Norsk Færøysk lag og er medlem av Norsk-Dansk ordning. Han er en varm naturvenn og interesserer sig sterkt for naturfredning. Han har i flere år været formann i Landsforbundet for naturfredning i Norge.

Hoel har for sin videnskapelige virksomhet mottatt en rekke utmerkelser både fra inn- og utland. Han er bl. a. medlem av Videnskaps-akademiet i Oslo. Som et annet bevis på den anseelse han nyter i utlandet kan nevnes at han, som man vil erindre nylig blev kalt til å organisere og lede den geologiske undersøkelse av Iran.

man stiller sig til det nye styre, men hvis det nu betyr så meget for ens indrepolitiske opfatning må iallfald problemene stilles riktig.
Jeg tror at det er bedre å stille spørsmålet slik: Kan det, efter det vi vet i dag, overhødet tænkes at Tyskland kan tape denne krigen?

Fratt Folk m: 67
7 juni 1940.

Håb om Grønlands- ekspedisjon i sommer

Men intet er avgjort enda,
sier docent Hoel.

Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser skulde som kjent i sommer sendt forskjellige ekspedisjoner til Svalbard og Grønland.

Norsk Telegrambyrå har spurt dosent Hoel om det under de nuværende forhold lar sig gjøre å komme avgårde.

— Det er ikke avgjort ennå, svarer dosenten, men det arbeides med saken. Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser skulde i sommer hatt forskjellige partier avgårde til Svalbard for land- og sjømålinger samt geologiske undersøkelser. Til Grønland var det tanken å sende to ekspedisjoner, en til Myggbukta på Nord-Ost-Grønland, og en til Tor-gillsbu. På begge disse stedene har vi som kjent meteorologiske stasjoner og i Myggbukta ligger en del norske fangstfolk. Det gjelder å få frem forsyninger og mannskaper til avløsning av dem som skal hjem. Vi har i all fall håb om å få avgårde ekspedisjonene til Grønland, sier dosenten videre. De skulde helst været avgårde i midten av juli. Svalbardekspedisjonen skulde under vanlige forhold været avsted nu i juni. Ved Svalbardkontoret går arbeidet ellers som vanlig med bearbeidelse av resultatene fra tidligere ekspedisjoner. Dosent Hoel fikk som kjent ivår et smigrende tilbud fra regjeringen i Iran om å overta ledelsen og organiseringen av de geologiske undersø-

kelser i Iran. Det er ennå ikke truffet nogen endelig avgjørelse om når eller hvorvidt dosenten kommer til å påta sig dette ærefulle hverv.

Nationen Nr. 125
1 juni 1940

Våre interesser i polarområdene.

Svalbardkullene, den meteorologiske tjeneste og selfangsten.

Docent Hoel forteller i en samtale med Nationen en del om våre interesser i polartraktene:

På Spitsbergen har kullgrubedriften gått programmessig iallfall inntil forbindelsen blev avbrutt 9. april. Ifølge meldinger som er kommet hertil fra fremmede kringkastere har regjeringen Nygaardsvold lagt beslag på produksjonen fra de norske grubene. Man kan vel gå ut fra at skibningen av kull allerede er begynt, forutsatt at isforholdene ikke har lagt hindringer i veien. Disse kull får vi antagelig ikke noen glede av her i de besatte områder, men de vil være tilstrekkelige til å forsyne hele Nord-Norge med kull og vel så det. Det vil formodentlig heller ikke volde noen vanskeligheter å få sendt op de fornødne forsyninger til folkene og grubene for neste sesong.

På Grønland har vi også nordmenn i virksomhet. Vi har de to meteorologiske stasjoner Myggbukta og Torgilsbu, og vi har endel norske fangstfolk som ligger i den nordøstlige del av Grønland. Men det har været smått med nyheter derfra siden Syd-Norge blev besatt. Den eneste melding vi har fått, er fra Torgilsbu gjennom Gøteborgs radio for en tid siden. Vi må på en eller annen måte sørge for at forbindelsen med våre landsmenn der borte blir oprettholdt, slik at de kan få de forsyninger de trenger, og vi håper naturligvis at både værtjenesten og fangstvirksomheten der borte vil bli fortsatt i den kommende sesong.

Vi har også meteorologisk tjeneste p^o Bjørnøya og Jan Mayen, som sorterer under værvarslingen for Nord-Norge, og det vil sikkert la sig gjøre å få ombyttet besetningen på disse stasjoner og forsynt dem med det tilstrekkelige utstyr og proviant.

Vår selfangstflåte har også været i virksomhet i år. Om det har været noen norske skib i Kvitsjøen vet vi ikke, men det har iallfall

været deltagelse i fangsten i Vesterisen og muligens på Newfoundlandsbankene, men noe om resultatene foreligger enda ikke. — Våre hvalfangere i Antarktis er også kommet tilbake, men de kan foreløpig ikke komme hjem til Norge.

"Nationen" nr. 65.

16 Mars 1940.

Ingen isbryter til Svalbard iår.

*Men departementet arbeider videre
med saken.*

I statsråd igår er fremsatt proposisjon om Svalbardbudgettet for 1940—41. Det opføres kr. 236.500 i utgifter og inntekter mot kr. 254.050 for terminen 1939—40.

Departementet gjør i proposisjonen rede for spørsmålet om anskaffelse av isbryter for Svalbard. Det av regjeringen nedsatte isbryterutvalg har

foreslått bygging av en isbryter på ca. 2300 tonn med samlet maskinkraft 6000 hk., fordelt på 2 akterpropeller og 1 forpropeller og har fremlagt tegninger og spesifikasjoner som er utarbeidet av direktøren for A/B Sandvikens Skepsdokka, Helsingfors, ingeniør K. Albin Johansson, som har spesialisert sig på isbrytere. Disse spesifikasjoner kan danne grunnlag for en eventuell anbudsinnbydelse. Utvalget har beregnet byggeomkostningene rent skjønsmessig til omkring 3¼ mill. kroner efter førkrigspriser. De årlige driftsutgifter blir efter førkrigspriser ca. kr. 600,000 når forrentning, avdrag og assurance regnes med. Departementet uttaler at anskaffelses- og driftsutgifter nu er steget meget vesentlig.

Efter inngående og gjentatte drøftelser finner regjeringen for tiden ikke å kunne gjøre framlegg for Stortinget om bevilgning til den planlagte isbryter. Departementet arbeider videre med saken.

20 ÅR SIDEN SVALBARD BLEV NORSK

Doseant Adolf Hoel.

Det historiske møte på Ouai D'Orsay, da stormaktene undertegnet Svalbard-traktaten

Jubileumsintervju med pioneren, doseant Adolf Hoel, som heller vil se fremover, og peker på oppgavene som venter.

Det er ikke farlig å legge ned kapital på Svalbard, sier han.

Det gir utbytte og utvikling for mange næringsgrener.

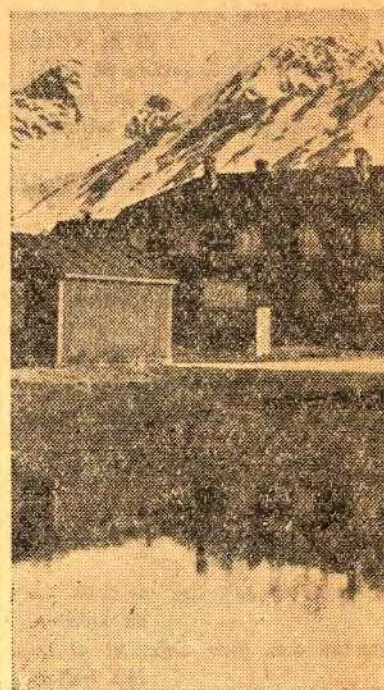
Den 9. februar 1920, da all verdens øine med spenning var rettet mot Paris hvor diplomater fra alle kanter av vår kamptrette klode gjorde op etter storkrigens mareritt, blev det holdt et møte i den så berømte klokkesal på Quai D'Orsay. Det var et norsk krav som her skulde behandles. Det gamle krav på Spitsbergen og Bjørnøya. Diplomaterne inntok sine plasser rundt det hesteskoformede bord. Daværende ministerpresident Millerand tok ordet og uttalte stormaktenes tilfredshet ved å kunne gå til undertegnelse av en traktat til fordel for Norge.

Derefter uttalte vår minister i Paris, Wedel Jarlsberg:

— Med dyp takknemlighet vil det norske folk motta meddelelsen om

Denne minnerike dag blev det holdt en stor fest i det norske ministerhotell i Paris, hvor hele den norske koloni var tilstede. Minister Wedel Jarlsberg holdt her en tale hvori han bl. a. sa: Haakon Haakonssøns krav er hermed endelig anerkjent. La oss motta hvad vi således har oppnådd med en slik nasjonal forståelse at historien skal kunne si, at i Haakon den 7des tid er over århundrerens mørke dal en bro blitt bygget mellom Norges fortid og dets fremtid.

Det er altså i år 20 år siden Norge blev tilkjent Spitsbergen-øygruppen, men først i 1925 blev det nye land overtatt. Det var mange vanskelige problemer våre politikere vilde løse før Norge overtok suvereniteten, og i dette viktige arbeide, likesom også i det forutgående pionerarbeide, står doseant Adolf Hoel navn i forgrun-

Nordpolshotellet i Kings Bay — verdens nordligste hotell.

sendt inn 74 krav, hvorav en rekke

således kontoret å kartlegge landet og havet, undersøke de geologiske forhold, bl. a. kullforekomstene o. a. der nord, men derimot har vi intet å gjøre med fiskeriundersøkelsene og det meteorologiske arbeide.

— Hvilken betydning har Svalbard for Norge?

— Først og fremst kulldriften, som er av overordentlig stor betydning for landet. Dernæst kommer fangst på land av pelsdyr (rev og bjørn), og selfangst og fiske i farvannene omkring Svalbard. Der er et betydelig fiske av torsk, kveite og håkjerling.

Nord-Norge vilde være meget vanskelig stillet hvis Svalbard ikke var vår besittelse, da inntektene fra

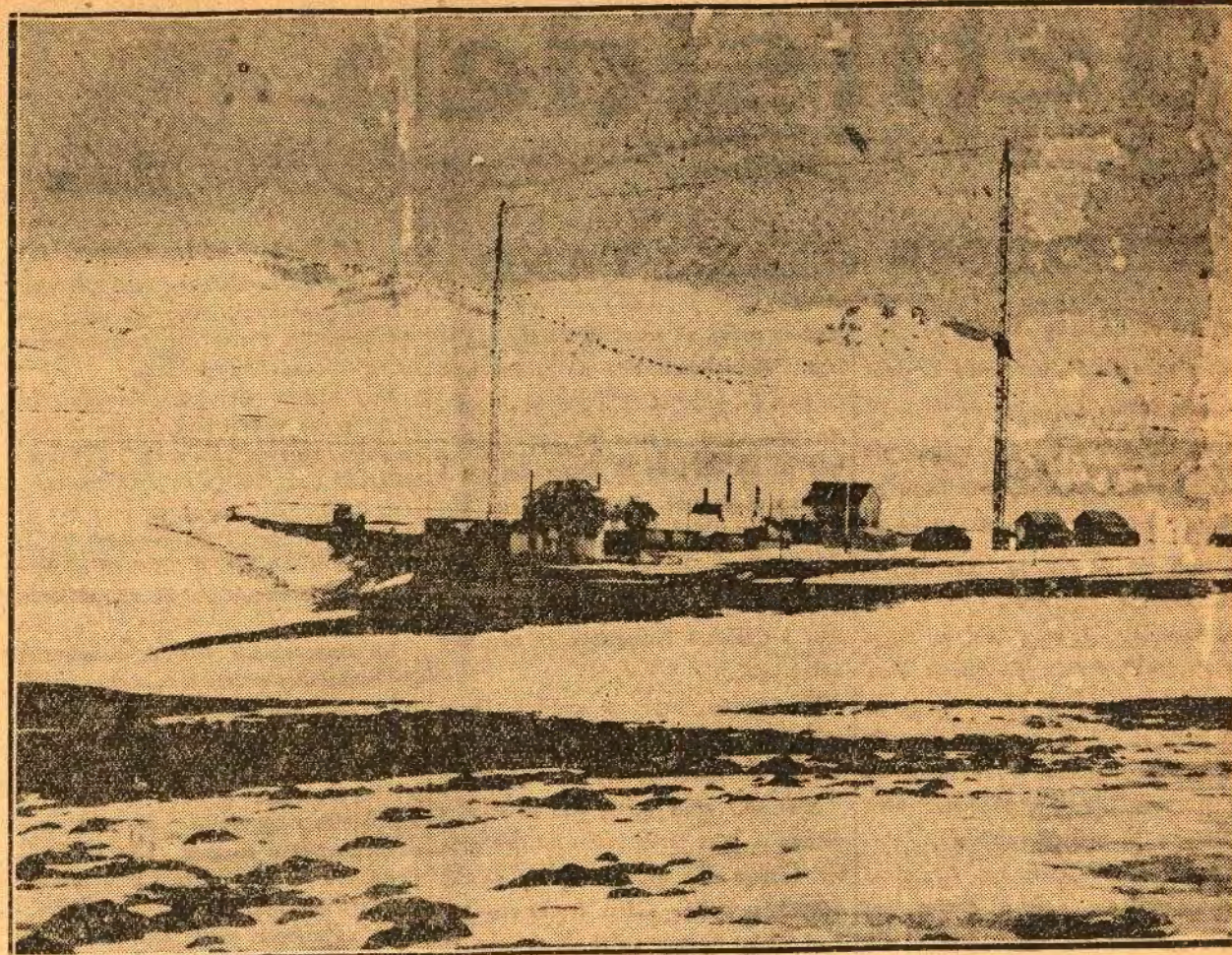
tonn. I 1938 var russerne eksport sunket til 319 000 tonn.

— Hvor mange mennesker bor det på Svalbard?

— Ca. 850 nordmenn og ca. 2000 russere.

Til slutt kommer vi inn på det stående isbryterspørsmål, og doseant Hoel forteller:

— Vi har nu 5—6 måneders skibningssesong, men med en isbryter vil sesongen straks kunne forlenges med en måned om våren og en måned om høsten. Senere, når vi får erfaring, kan skibningssesongen nok ytterligere utvides. Vi vet at rus-

Radiostasjonen på Svalbard som ofte har været midtpunkt for polar nattens verdenssensasjoner.

De viktigste opgaver for fremtiden er å skaffe Svalbardisbryteren, foreta nøiaktige undersøkelser av kullforekomstene og anlegge lagerplasser for kull i Norge. Vi må fortsatt innarbeide Svalbard-kull på det norske marked.

Videre må vi arbeide for å sikre beseilingen på Svalbard ved anlegg av fyr og radiofyr. For kullskibningen, fiskere og fangstfolk er det også av viktighet at oplodningen og oppmerkningen av farvannene omkring fortsettes.

Den kapital som nedlegges på Svalbard, sier doseant Adolf Hoel til slutt, er vel anvendte penger. Den sikrer oss tilførselen av det viktigste av alle råstoffer — kull — kull til brensel og kraft, og bidrar til å gjøre oss selvhjulpne på dette område.

sterpresident Millerand tok ordet og uttalte stormaktenes tilfredshet ved å kunne gå til undertegnelse av en traktat til fordel for Norge.

Derefter uttalte vår minister i Paris, Wedel Jarlsberg:

— Med dyp takknemlighet vil det norske folk motta meddelelsen om at de gamle ønsker om vårt lands suverenitet over Spitsbergen-øygruppen nu er opfylt. I det norske folks navn og i den norske regjeringens navn takker jeg Dem for den høie rettsindighet og de vennskapelige følelser som De har gitt bevis på.

Det var åndeløs stillhet i salen da De Forente Staters ambassadør Wallace reiste sig, og med rolige skritt gikk bort til det historiske bord midt i «hesteskoen», som for denne anledning av den norske koloni i Paris var forsynt med et praktfullt blekkhus i sølv. På det lille bord lå utlagt to parter av traktaten. Ambassadøren satte sig og undertegnet. Etter ham gikk Millerand bort til bordet, og stående festet han sitt navn til papirene. Derefter blev traktaten undertegnet av den danske minister Bernhoft, den nederlandske minister Loudon, den svenske minister grev Ehrensvärd og til slutt av minister Wedel Jarlsberg, som i første rekke hadde medvirket til at den viktige traktat blev sluttet. Takket være hans politiske innflytelse og store innsikt, blev det pionerarbeide som våre mange dyktige vitenskapsmenn, forskere, fangstfolk og representanter for våre kullinteresser på øygruppen i årene før hadde nedlagt

tid.

Det er altså i år 20 år siden Norge blev tilkjent Spitsbergen-øygruppen, men først i 1925 blev det nye land overtatt. Det var mange vanskelige problemer våre politikere vilde løse før Norge overtok suvereniteten, og i dette viktige arbeide, likesom også i det forutgående pionerarbeide, står dosent Adolf Hoels navn i forgrunnen. Helt siden dosent Hoel i 1907 hadde deltatt i major Isachsens ekspedisjon til Spitsbergen, var han opflammet av en tanke, — å bringe dette land under norsk overhøyhet. Han sviktet aldri sitt mål, men arbeidet utrettelig. År efter år finner vi dosent Hoel der nord. Han gransker og undersøker landet, finner frem dets rikdommer, og innser hvilken betydning det vil ha for Norge at denne øygruppe blir lagt under vår kontroll. Han slet og skrapte sammen midler til ekspedisjonene — statsbidragene var ikke store — han organiserte og ordnet op på alle måter, skaffet medarbeidere og assistenter, sørget for innskibning og utstyr, og hver sommer drog han nordover — — —

Docent Hoel har ordet.

Nationen har i anledning av dette minnerike 20 årsjubileum hatt en samtale med dosent Hoel, og han forteller om det som foregikk efter at minister Wedel Jarlsberg hadde bragt saken i havn.

— Det var i traktaten medtatt en bestemmelse om at Norge skulde utarbeide en bergverksordning for øygruppen. Av forsiktighetshensyn vilde Norge ikke overta landet før

Nordpolshotellet i Kings Bay — verdens nordligste hotell.

sendt inn 74 krav, hvorav en rekke var omstridte, til den opnevnte Svalbard-kommissær, den danske folkerettsprofessor Kr. Sindballe, som efter bestemmelsene i traktaten, skulde ordne eiendomsforholdene. 40 krav, tilhørende 17 forskjellige grubeselskaper, blev anerkjent. Det var norske, svenske, britiske, nederlandske og russiske selskaper som på den måte fikk eiendom på Svalbard. Også endel tyske krav blev anerkjent, men disse var av en noe annen art.

Senere har Norge kjøpt op de aller fleste britiske eiendommer. Det står nu bare igjen 4 skotske. Store Norske Spitsbergen Kullkompani kjøpte ut alle svenske interesser, mens de nederlandske eiendommer blev solgt til russerne. For tiden er det bare nordmenn og russere som driver bergverksdrift på Svalbard.

De fleste anmeldte eiendommer var kullførende områder. Men der finnes for øvrig blyglans, sinkblende, jernmalm, svovelkis og gips. Imidlertid er det bare kull- og gipsforekomstene som har særlig verdi.

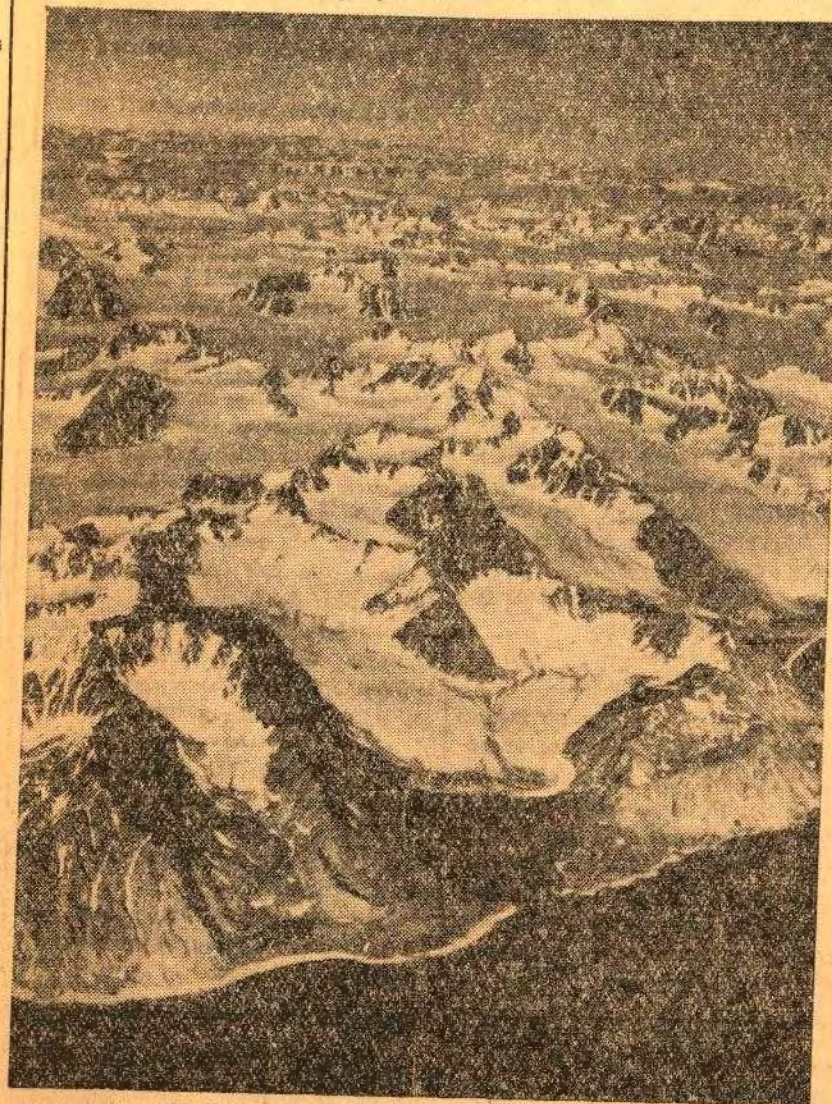
Når blev Norges Svalbard og Ishavsundersøkelser opprettet?

— I 1928 blev dette kontor organisert som en statsinstitusjon, men kontoret var egentlig ikke annet enn en fortsettelse av de systematiske

og seifangst og fiske i farvannene omkring Svalbard. Der er et betydelig fiske av torsk, kveite og håkjerling.

Nord-Norge vilde være meget vanskelig stillet hvis Svalbard ikke var vår besittelse, da inntektene fra

— Vi har nu 5—6 måneders skibningssesong, men med en isbryter vil sesongen straks kunne forlenges med en måned om våren og en måned om høsten. Senere, når vi får erfaring, kan skibningssesongen nok ytterligere utvides. Vi vet at rus-

Et gløtt inn i Svalbards eventyrlige fjellheim.

Svalbard er av helt avgjørende betydning for nord-norsk næringsliv. I de siste år er fangstområdene i Ishavet blitt sterkt innskrenket, og hvis også Svalbard skulde falle bort

serne hadde en kullbåt inne ved sin kai på Svalbard den 28. desember ifjor!

Isbryteren vil i det hele tatt være av helt avgjørende betydning for

av fyr og radiofyr. For kullskibningen, fiskere og fangstfolk er det også av viktighet at oplodningen og oppmerkingen av farvannene omkring fortsettes.

Den kapital som nedlegges på Svalbard, sier dosent Adolf Hoel til slutt, er vel anvendte penger. Den sikrer oss tilførselen av det viktigste av alle råstoffer — kull — kull til brensel og kraft, og bidrar til å gjøre oss selvhjulpne på dette område. Den nedlagte kapital letter og trygger våre fangstmenns, fiskeres og sjøfolks vanskelige og farefulle arbeide og bidrar til større utbytte av fangst og fiske.

Det var mange som var redd for at Svalbard skulde bli et kostbart land å administrere for oss, men det har vist sig å være en helt ubegrunnet frykt. Budgettet for Svalbard settes utenfor vårt statsbudgett, og er altså et budgett for sig — Svalbard-budgettet. Dette budgett har for det meste gitt overskudd, vel det eneste statsbudgett som kan opvise et slikt resultat! sier dosent Hoel.

Den utvikling av Svalbards økonomiske muligheter som har funnet sted i de siste 30—40 år, er helt enestående. Intet annet så langt mot nord kan opvise maken til denne utvikling, fortsetter dosenten, og legger til: — Dette skyldes i første rekke det fremragende arbeide som er utført av våre vitenskapsmenn, fangstfolk og fiskere og dem som har stelt med kullgrubedriften. Måtte bare denne utvikling fortsette til gagn for vårt land!

Dette er dosent Hoels ønske ikke bare for de næste 20 år, men for hele fremtiden. Og på dette jubi-

HØYDAHL OHME'S AVD. FOR
AVISUTKLIPP

Roald Amundsensgt. 1, Oslo
Centralbord: 13620

Utklipp av

Stendingen
Eluim
16/
539

Adolf Hoel 60 år.

Hr. redaktør!

De har bedt mig skrive en liten hilsen til dosent Hoels 60 års dag 15. mai og det gjør jeg så gjerne. For hvis det er noen i landet vårt som utrettelig, opofrende og til enhver tid har holdt våre arktiske interesser frem for oss og kjempet dem frem i offentlig omsorg og for en plass i våre hjerter, så er det dosent Hoel. Og han har gjort det på den for ham særegne måte: helt saklig, utholdende og samtidig handlekraftig.

For dem der er interessert i vår gamle historie er det ganske vemodig å tenke tilbake til de tider, da det gamle Noregsvelde med de gamle norske kolonier på Island, Grønland og i Vesterheimen helt omslut-

og ishavsundersøkelsene, et arbeid av særlig betydning for våre kullforekomster, som nu begynner å komme landet til gode.

Som formann i foreningen «Norsk-Dansk Ordning» har jeg en særlig takk å bringe ham. Vår forenings formål er først og fremst å arbeide for en revisjon av den urett, som fant sted, da Grønland ved Kieltraktaten blev skilt fra Norge. I dette vårt arbeide har det videnskapelige undersøkelsesarbeide som Svalbardkontoret under hr. Hoels ledelse har utført på Grønland, vært en utmerket hjelp. Der- som vi vil at det danske folk skal forstå våre krav og være med på en rettferdig ordning, så er det jo klart, at vi selv må vise interesse for det og gjøre det grunnleggende arbeide. Og her har Adolf Hoel gjort sin store nasjonale innsats, og herfor skylder vi ham vår varme takk og store anerkjennelse.

Må han leve lenge og ennu i mange år med kraft og styrke fortsette sitt store og landsgavnlige arbeide.

Johan E. Mellbye.

Svalbard er en av våre viktigste sikkerhetsfaktorer i ufredstider.

Våre nærmeste oppgaver: Utvikle kulldriften på Svalbard, gjenreise selfangsten og modernisere fiskeflåten.

Dagens fødselsdagsbarn, dosent Hoel, uttaler sig til Tidens Tegn.

Den geopolitiske betydning av Arktis, nei det hørtes ikke spennende ut. Men artikkelen var interessant, og det var jo noe av et point at en finak forsker i et tysk videnskapelig tidsskrift konkluderer en avhandling om sektorprinsippet med følgende: Sektorteorien vil uvegerlig gå ut over det land som ikke bare har gjort den største innsats i den arktiske forskning, men som også er den eneste nasjon som har livsinteresser i polarområdet, og ikke bare ekspansjons- og maktinteresser.

Det er dosent Adolf Hoel som har fått mig til å lese dette, og jeg hevner mig ved å okkupere ham i en travel formiddagstime, like før han skal ut på reise.

— Hvor langt strekker Norges interesser i Nordishavet sig?

— Det er helt fra Novaja Zemlja til Østgrønland, og fra Vestgrønland til New Foundlands-bankene og videre opover Labradorkysten. Av land omfatter vår interessesfære i første rekke Svalbard og Østgrønland. Tidligere gjaldt det også Jan Mayn og Frantz Josefs land, hvor vi hadde fri hender helt til 1924.

— Vi blir altså etterhvert trengt tilbake?

— Ja, det er det sørgelige med vår innsats i disse strøk, at vi som regel er de første som kommer og opdager mulighetene, men forsømmer å sikre våre rettigheter og vår stilling. Fra midten av det forrige århundre var vi prak-

tisk talt helt enerådende i disse egne, men siden er det gått tilbake. I øst er det russerne som har drevet oss bort, i vest er det danskene. Nu er også tyskerne kommet til, delvis også finnene. Selfangst og hvalfangst, samt pelsdyrfangst på land, var før helt norske næringer, men nu kryr det av konkurrenter.

— Og så må vi prøve nye felter?

— Ja, hvorefter vi blir innhentet og dels trengt tilbake også der. Torskefiske ved Bjørnøia var det nordmennene som begynte med, det var i 1926, nu har det utviklet sig til et verdensfiske, som også omfatter bankene utenfor Grønland. Eller la oss ta de veldige kveiteforekomster på Grønlands vestkyst. De blev opdaget av Ålesundsskipperen Johan Olsen i 1923, og nordmennene var til å begynne med de eneste som utnyttet dem. Nu er det et helt internasjonalt fiske.

— Men hvad er nu årsaken til at vi stadig taper terreng på den måten?

— Årsaken ligger dels hos oss selv og dels hos våre naboer og konkurrenter, som kanskje ikke er på høide med oss når det gjelder fiske og fangst, men som har vært våre desiderte overmenu når det gjelder diplomati og internasjonal politikk.

— Og nu?

— Det viktigste nu er å konsolidere hele dette vårt interesseområde og prøve å redde det som reddes kan. Statsmaktene må vise de arktiske spørsmål den al-

Dosent Hoel i ishavshyre, malt av Dagfin Werenskiöld.

ler største interesse. En hel landsdels eksistens, nemlig Nord-Norges, er helt avhengig av at den næringsdrift som er knyttet til disse egne. Skulde vi f. eks. miste Bjørnøia og skulde Svalbard bli stengt, vil det bety fullstendig økonomisk ruin for store deler av vårt land. Også når det gjelder Østgrønland må vi være til det ytterste våkne. Der har vi utbygget vår stilling, så for såvidt ligger det godt an. Men i 1944 utløper Grønlandsavtalen, så det gjelder å passe på at vår stilling og våre interesser blir sikret.

Det er tre oppgaver, fortsetter dosent Hoel, som i første rekke skulde påkalle statsmaktenes interesse når det gjelder disse spørsmål. Den første er kulldriften på Svalbard. Jeg tenker ikke bare på at vi importerer kull fra England og Polen for nærmere 70 millioner kroner, men på Svalbards betydning med henblikk på vårt lands kriseberedskap. Vi kan til nød klare oss uten mattilførsel, men neppe uten kull, som er verdens viktigste råstoff, og som det nu også kan utvinnes olje av. Tenk bare på kommunikasjonene nordover, som kan bli helt lammet. Men det er dessverre ikke gjort på et blunk å stampe op nye kullgruber. Derfor mener jeg at utvidelse av kulldriften må tas op hurtigst mulig. Dette forutsetter meget systematiske undersøkelser, så vi ikke risikerer å komme bort i forekomster som det ikke lønner sig å drive. Vi har forøvrig ikke engang en isbryter, som kan sikre oss forbindelsen, sier Hoel opgitt. Når vil man her i landet forstå at Svalbard er en av våre aller viktigste sikkerhetsfaktorer i krise- og ufredstider.

men vil urvegerlig gå utover det land som ikke bare har gjort den største innsats i den arktiske forskning, men som også er den eneste nasjon som har livsinteresser i polarområdet, og ikke bare ekspansjons- og maktinteresser.

Det er dosent Adolf Hoel som har fått mig til å lese dette, og jeg hevner mig ved å okkupere ham i en travel formiddagstime, like før han skal ut på reise.

— Hvor langt strekker Norges interesser i Nordishavet sig?

— Det er helt fra Novaja Zemlja til Østgrønland, og fra Vestgrønland til New Foundlands-bankene og videre opover Labradorkysten. Av land omfatter vår interessesfære i første rekke Svalbard og Østgrønland. Tidligere gjaldt det også Jan Mayn og Frantz Josefs land, hvor vi hadde fri hender helt til 1924.

— Vi blir altså etterhvert trengt tilbake?

— Ja, det er det sørgelige med vår innsats i disse strøk, at vi som regel er de første som kommer og opdager mulighetene, men forsømmer å sikre våre rettigheter og vår stilling. Fra midten av det forrige århundre var vi prak-

ske næringer, men nu kryr det av konkurrenter.

— Og så må vi prøve nye felter?

— Ja, hvorefter vi blir innhentet og dels trengt tilbake også der. Torskefiske ved Bjørnøia var det nordmennene som begynte med, det var i 1926, nu har det utviklet sig til et verdensfiske, som også omfatter bankene utenfor Grønland. Eller la oss ta de veldige kveiteforekomster på Grønlands vestkyst. De blev opdaget av Alesundsskipperen Johan Olsen i 1923, og nordmennene var til å begynne med de eneste som ntnyttet dem. Nu er det et helt internasjonalt fiske.

— Men hvad er nu årsaken til at vi stadig taper terreng på den måten?

— Årsaken ligger dels hos oss selv og dels hos våre naboer og konkurrenter, som kanskje ikke er på høide med oss når det gjelder fiske og fangst, men som har vært våre desiderte overmenn når det gjelder diplomati og internasjonal politikk.

— Og nu?

— Det viktigste nu er å konsolidere hele dette vårt interessesområde og prøve å redde det som reddes kan. Statsmaktene må vise de arktiske spørsmål den al-

Dosent Hoel i ishavshyre, malt av Dagfin Werenskiöld.

ler største interesse. En hel landsdels eksistens, nemlig Nord-Norges, er helt avhengig av at den næringsdrift som er knyttet til disse egne. Skulde vi f. eks. miste Bjørnøia og skulde Svalbard bli stengt, vil det bety fullstendig økonomisk ruin for store deler av vårt land. Også når det gjelder Østgrønland må vi være til det ytterste våkne. Der har vi utbygget vår stilling, så forsåvidt ligger det godt an. Men i 1944 utløper Grønlandsavtalen, så det gjelder å passe på at vår stilling og våre interesser blir sikret.

Det er tre oppgaver, fortsetter dosent Hoel, som i første rekke skulde påkalle statsmaktens interesse når det gjelder disse spørsmål. Den første er kulldriften på Svalbard. Jeg tenker ikke bare på at vi importerer kull fra England og Polen for nærmere 70 millioner kroner, men på Svalbards betydning med henblikk på vårt lands kriseberedskap. Vi kan til nød klare oss uten mattilførsel, men neppe uten kull, som er verdens viktigste råstoff, og som det nu også kan utvinnes olje av. Tenk bare på kommunikasjonene nordover, som kan bli helt lammet. Men det er dessverre ikke gjort på et blunk å stampe op nye kullgruber. Derfor mener jeg at utvidelse av kulldriften må tas op hurtigst mulig. Dette forutsetter meget systematiske undersøkelser, så vi ikke risikerer å komme bort i forekomster som det ikke lønner sig å drive. Vi har forøvrig ikke engang en isbryter, som kan sikre oss forbindelsen, sier Hoel opgitt. Når vil man her i landet forstå at Svalbard er en av våre aller viktigste sikkerhetsfaktorer i krise- og ufredstider.

Den neste oppgave jeg vil nevne, gjelder selfangsten. Selve fangstområdet er forminsket og flåten er blitt sterkt desimert. Forlisene har redusert den til omkring en tredjedel av det den var. Her må statsmaktene sørge for billige lån til fornyelse av materiellet. Og endelig må fiskeflåten vår moderniseres, så vi kan ta i bruk moderne redskaper og konkurrere på like vilkår med de andre. Vi må også benytte oss av trålefiske, det nytter aldri å stampe mot utviklingen. Vi har i det hele tatt bedre betingelser enn noen av våre konkurrenter, slutter Hoel, men våre fangstmenn og fiskere taper terreng, tross all sin dyktighet og alt sitt slit, fordi vi ikke forstår hvilke verdier det dreier sig om og hvilken årvåken påpasselighet det krever å verne om alt det som står

på spill.

Hoel selv har vært den mest årvåke og påpasselige av alle, derfor har han rett til å si det. Hele hans liv har vært en utrettelig kamp for Norge i de arktiske strøk. Han har sett hele Nordishavet som en samlet norsk interessesfære, ikke så meget som et historisk begrunnet krav, enda den begrunnelsen kunde være viktig nok, heller ikke som en hovmodig demonstrasjon av vår nasjonale bevissthet, men som en naturlig arbeidsmark og næringskilde for store deler av vårt folk.

Foranledningen til disse bemerkninger er en milepel i dosent Hoels liv, som han har bedt pressen om ikke å omtale. Men siden det allerede er blitt røbet av flere aviser lørdag, synes vi det tross alt må være oss tillatt å sende ham en lykkønskning på selve dagen.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den

DOCENT HOEL CTR. DR. KOCH

Det norske Ishavskontors Leder offentliggør to Brevuddrag, der skal vise, at Danmark har været stejlt afvisende over for videnskabeligt Samarbejde

Chefen for Norges Svalbard- og Ishavsundersøgelser, Docent Adolf Hoel, sender os under Overskriften „Nordmenn på Østgrønland“ følgende med Anmodning om Optagelse:

I en redaksjonell tilføielse til min artikkel i EKSTRABLADET for den 10. ds. står det, at nordmennene driver et kunstig næringsliv på Østgrønland, fordi det kun opretholdes ved økonomisk støtte, gratis beseilinger o. s. v. Dette medfører ikke riktighet. De norske fangstfolk på Østgrønland får ingen økonomisk støtte hverken av staten eller private. De får heller ikke anledning til gratis beseilinger. Denne siste misforståelse er antagelig opstått derved, at alle de fangstfolk, som reiser til eller fra Grønland, benytter samme skib, som den norske stat hvert år sender ut til sin meteorologiske stasjon Myggbukta, men de får ikke gå gratis med dette skib. De betaler alle for reisen både for passasjer og for gods. Men tilross for den lange vei og den kostbare reise tjener de overvintrende norske fangstfolk på Østgrønland langt bedre enn sine kammerater på Svalbard, hvor viltmengden er betydelig mindre.

Den norske fangstvirksomhet på Østgrønland er således ingen kunstig foranstaltning, men en bevislig lønnsom næringsvei, som ligger bedre tilrette for oss nordmenn enn andre nasjoner.

EKSTRABLADETS redaktør bebreider oss også, at vårt videnskapelige arbeide på Østgrønland ikke skjer i forståelse og samarbeide med de danske videnskapelige institusjoner. Hertil er å bemerke, at vi har gjort et forsøk på å etablere samarbeide med de danske videnskapelige ekspedisjoner på Østgrønland. Det skjedde på den måte, at daværende professor i geologi ved Oslo universitet, Johan Kiær, skrev til dr. Lauge Koch den 18. oktober 1930 og tilbød et samarbeide. Professor Kiærs brev begynner slik:

„Herr dr. Lauge Koch:

Jeg tillater mig herved å skrive til Dem, om der ikke skulde være en mulighet for et vist samarbeide ved bearbeidelsen av de fossilsamlinger, som de danske og norske ekspedisjoner i de sidste par år har bragt med sig fra de samme strøk av Østgrønland. Jeg gjør dette, fordi jeg som bestyrer av Det Palentologiske Museum i samråd med Hoel ordner med bearbeidelsen av dette materiale fra norsk side. Som det nu går, vil vi jo få en hel del dobbeltarbeider over omtrent de samme ting fra de forskjellige formasjoner, og det vil ofte være et rent tilfelle, hvilket av disse konkurrerende arbeider blir først publisert. Det forekommer mig, at dette er lite tilfredsstillende i videnskapelig henseende og at meget vilde være vunnet, hvis vi skulde kunne komme til en mindelig ordning i en eller annen retning.“

Professor Kiærs brev slutter slik:

„Hvis der skulde være muligheter for en eller annen ordning, kunde der

videnskabelige Opgaver. Docent Hoels Kontor hedder jo bl. a. Svalbard-Kontoret, men har sin Hovedinteresse i det danske Østgrønland i Stedet for paa den mere nærliggende og norske Øgruppe.

Et Samarbejde, som Docent Hoel ønskede det i Østgrønland, vilde vel bl. a. halte, fordi vort Materiale og vor grundlæggende Indsats var af ganske andet Format, og den danske Indstilling vilde selvfølgelig ogsaa være anderledes, hvis Fremmede, der er Gæster paa dansk Omraade, foreslog Samarbejdet, inden de selv udførte et Arbejde, fremfor naar det var i fuld Gang — om vi saa maa sige: næsten i vore Fodspor.

Red.

Adolf Hoel, sender os under Overskriften „Nordmenn på Østgrønland“ følgende med Anmodning om Optagelse:

I en redaksjonell tilføielse til min artikkel i EKSTRABLADET for den 10. ds. står det, at nordmennene driver et kunstig næringsliv på Østgrønland, fordi det kun opretholdes ved økonomisk støtte, gratis beseilinger o. s. v. Dette medfører ikke riktighet. De norske fangstfolk på Østgrønland får ingen økonomisk støtte hverken av staten eller private. De får heller ikke anledning til gratis beseilinger. Denne siste misforståelse er antagelig opstått derved, at alle de fangstfolk, som reiser til eller fra Grønland, benytter samme skib, som den norske stat hvert år sender ut til sin meteorologiske stasjon Myggbukta, men de får ikke gå gratis med dette skib. De betaler alle for reisen både for passasjer og for gods. Men til tross for den lange vei og den kostbare reise tjener de overvintrende norske fangstfolk på Østgrønland langt bedre enn sine kammerater på Svalbard, hvor viltmengden er betydelig mindre.

Den norske fangstvirksomhet på Østgrønland er således ingen kunstig foranstaltning, men en bevislig lønnsom næringsvei, som ligger bedre tilrette for oss nordmenn enn andre nasjoner.

EKSTRABLADETS redaktør bebreider oss også, at vårt videnskapelige arbeide på Østgrønland ikke skjer i forståelse og samarbeide med de danske videnskapelige institusjoner. Hertil er å bemerke, at vi har gjort et forsøk på å etablere samarbeide med de danske videnskapelige ekspedisjoner på Østgrønland. Det skjedde på den måte, at daværende professor i geologi ved Oslo universitet, Johan Kiær, skrev til dr. Lauge Koch den 18. oktober 1930 og tilbød et samarbeide. Professor Kiærs brev begynner slik:

„Herr dr. Lauge Koch:

Jeg tillater mig herved å skrive til

Dem, om der ikke skulde være en mulighet for et vist samarbeide ved bearbeidelsen av de fossilsamlinger, som de danske og norske ekspedisjoner i de sidste par år har bragt med sig fra de samme strøk av Østgrønland. Jeg gjør dette, fordi jeg som bestyrer av Det Palentologiske Museum i samråd med Hoel ordner med bearbeidelsen av dette materiale fra norsk side. Som det nu går, vil vi jo få en hel del dobbeltarbeider over omtrent de samme ting fra de forskjellige formasjoner, og det vil ofte være et rent tilfelle, hvilket av disse konkurrerende arbeider blir først publisert. Det forekommer mig, at dette er lite tilfredsstillende i videnskapelig henseende og at meget vilde være vunnet, hvis vi skulde kunde komme til en mindelig ordning i en eller annen retning.“

Professor Kiærs brev slutter slik:

„Hvis der skulde være muligheter for en eller annen ordning, kunde der jo senere forhandles nærmere om saken. Jeg håper i ethvert fall, at De velvilligst mulig vil overveie dette rent foreløbige forslag.

Deres ærbødige

Johan Kiær.“

Lauge Koch svarte den 31. oktober samme år. Hans brev, som inneholder et avslag på professor Kiærs elskverdige og høflige henvendelse, slutter slik:

„Jeg kan kun beklage, at visse Krese inden for norsk Videnskab øjensynlig nu kaster sig ind i en i mine Øjne uværdig Konkurrence med de danske Undersøgelser i Østgrønland. Jeg maa endvidere beklage, at Nordmændene tilsyneladende ikke interesserer sig mere for en Række for Norge langt mere nærliggende Opgaver, som videnskabeligt set i høj Grad trænger til at belyses.“

Lauge Kochs svar var forevrig helt igjennem av den art, at ikke noen nordmann senere har gjort henvendelser om samarbeide til de danske videnskapelige ekspedisjoner til Østgrønland, hverken om geologiske undersøkelser, kartarbeider eller annet videnskapelig arbeide.

Adolf Hoel.

Vi har forgæves søgt at faa Forbindelse med Dr. Lauge Koch for eventuelt at faa et Svar fra hans Side. Det, Doktoren henviser Norge til at interessere sig for, er selvfølgelig Svalbard, Norges eget Territorium, hvor der er utallige uløste

ret, men har sin Hovedinteresse i det danske Østgrønland i Stedet for paa den mere nærliggende og norske Øgruppe.

Et Samarbejde, som Docent Hoel ønskede det i Østgrønland, vilde vel bl. a. halte, fordi vort Materiale og vor grundlæggende Indsats var af ganske andet Format, og den danske Indstilling vilde selvfølgelig ogsaa være anderledes, hvis Fremmede, der er Gæster paa dansk Omraade, foreslog Samarbejdet, inden de selv udførte et Arbejde, fremfor naar det var i fuld Gang — om vi saa maa sige: næsten i vore Fodspor.

Red.

Norsk kartlegging på Østgrønland er en fullt legitim virksomhet.

*Engelske og tyske navn oversettes
til dansk og autoriseres. Det samme
kan gjøres med norske navn.*

Dosent Hoel tilbakeviser de danske angrepene.

PRIVATTELEGRAM TIL DAGBLADET
København idag.

I anledning av danskenes protest mot de norske navn på Grønland har dosent Adolf Hoel sendt det danske Ekstrabladet en artikkel hvori han understreker hvorledes nordmennene fra de tidligste tider har søkt sin næring på havet og i de arktiske strøk og hvorledes de har drevet fangst på Svalbard og på østkysten av Grønland. På det sistnevnte sted er vår fangstvirksomhet helt legitim og finner sted i henhold til en traktat mellom Danmark og Norge fra 1924. Ifølge denne traktaten har vi også rett til å drive videnskapelige undersøkelser på Øst-Grønland.

Hvad spesielt karter angår er de grunnlaget for snart sagt all videnskapelig og praktisk forskning. Av den grunn har vi lagt megen vekt på kartleggingen, og vi har på dette område utført et stort og grunnleggende arbeid på Øst-Grønland.

Vi har utført astronomiske stedsbestemmelser, basis-målinger, triangulering og også benyttet oss av det nyeste på kartleggingens område, fotografering fra luften. Dette sistnevnte arbeid har delvis vært drevet som et forskingsarbeid for å finne ut de beste måter for kartlegging av arktiske fjell-land som Grønland og Svalbard, og dette arbeid har gitt meget viktige resultater til fremme av den fotogrammetriske kartleggingsmetodes utvikling. På grunnlag av våre landkarter har vi i sommer utgitt et sjøkart, det første i sitt slags på Øst-Grønland. Jeg vil også minne om at den norske radio-stasjonen i Myggbukta er den første radiostasjon som overhodet blev bygget på Grønland. De meteorologiske observasjoner som tas der, er av den største betydning ikke bare for Grønland, men også for værvarslingen i Norge og på de norske fangst- og fiskerbanker i hele det arktiske område.

Til professor Nørlunds anførsel om at de samme egne som vi utgir karter over også er kartlagt fra dansk side vil jeg svare ta karter kan være mer eller mindre nøiaktige og kan tjene mange formål. Våre karter er optatt med den nøiaktighet vi har bruk for og de er slett ikke blitt overflødiggjort av de hittil utkomne danske karter iallfall.

Med hensyn til navnene på de norske kartene anfører dosenten, at de er satt på efter samme prinsipper som er internasjonalt anerkjent for utforskede arktiske egne.

Må det være mig tillatt å spørre om vi nordmenn gjør noe annet enn de andre fremmede ekspedisjoner som kartlegger Grønland og setter nye stedsnavn på sine karetr? Når disse stedsnavn i følge professor Nørlund, oversettes til dansk og autoriseres, hvorfor kan da ikke de norske

stedsnavn også oversettes til dansk og bli autorisert? Det skulde vel ikke være så vanskelig.

Utenlandske ekspedisjoner (engelske, tyske, polske o. a.) arbeider nesten hvert år på Svalbard med videnskapelige arbeider og kartoptagelse. Disse kartene forsynes med utenlandske navn. Det faller ingen her i Norge inn å si noe til det. En dansk kartleggingsekspedisjon til Svalbard vil bli møtte med den samme velvilje som enhver annen fremmed ekspedisjon. En slik dansk ekspedisjon vil bli hjulpet tilrette og bli vist eiskverdighet fra norsk side, slik som tilfelle er med alle fremmede ekspedisjoner til Svalbard.

Det norske videnskapelige arbeid og den norske kartlegging på Øst-Grønland er en fullt legitim virksomhet og skjer for å støtte norsk næringsliv i disse trakter og fordi disse arbeider har videnskapelig interesse og således kommer alle kulturfolk til gode, de er såvisst ikke noe utslag av «norron rummel» som Ekstrabla-

Afløpsen den m. 592
3 Nov. 1932.

Danskene avviser de norske navn på Øst-Grønlandskartene

Våre moderne luftkarter får 300 norske navn. Joh H. Andresens Fjell, Lars Christensens Fjell. Våre kartlegningsflyvere, fangstmenn og andre opkalt.

København, 2. november. Ekstrabladet skriver ikveld at Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser i nær fremtid utsender tre nye østgrønlandskarter og innfører 299 nye norske stedsnavn i Øst-Grønland. Avisen har hatt en samtale med chefen for geodetisk institutt, professor Nørlund, som både leder kartlegningsarbeidet i Øst-Grønland og er formann for den spesielle navnekomité som er nedsatt for Grønland.

Professoren uttaler at kartene er et utslag av nordmennenes ønske om å sette sig fast. Men det vil ikke være riktig å uttale sig om deres betydning før de foreligger. Imidlertid er situasjonen den, tilføier han, at danskene har kartlagt de samme områder. Kartet over Geographical Society øen foreligger allerede, og de andre er under arbeid. Det som veier er det store samlede kartlegningsarbeide på Grønland. Det foregår i raskt tempo. Andre nasjoner har tidligere også laget karter over Grønland,

bl. a. engelskmennene og tyskerne, men nu når vi har arbeidet i flere år med den store samlede kartlegning, sier professoren, er det ikke bruk for andres innsats.

På avisens spørsmål om de norske navn vil bli godkjent svarer professor Nørlund at det blir det neppe tale om fordi navnekomiteen for Grønland bare arbeider med det danske materiale.

Aftenposten har henvendt sig til dosent Hoel for å høre hans mening om professor Nørlunds uttalelser. Dosenten svarer:

— Vi driver vårt kartlegningsarbeide på Øst-Grønland i henhold til Grønlands-avtalen. Ifølge denne har vi lov og rett til å drive videnskapelig arbeide og oprette stasjoner der borte. Påstanden om at vi driver vårt arbeide for å sette oss fast, holder altså ikke stikk. Et

Fortsatt side 2, spalte 7.

Opmerking til bestemmelse av målingspunktene. Vi har utarbeidet et triangelnett over hele området og drevet fotogrammetriske arbeider fra marken, foruten at der er tatt over 2000 luftbilleder over et område på 30.000 kv.km. sommeren 1932 til de karter, som nu vil komme etterhvert. Tre av disse nøiaktige karter vil komme ved juletider. Da denne kartlegningen blev muliggjort ved støtte fra fabrikkene Joh. H. ner og andre, som har gjort sig fortjent til det. De fleste navn er rene naturnavn, som Svartfjell, Brattegg o. s. v. Det bør nevnes, at det norske Myggbukta — den første radio- og værmeldestasjon på østkysten — er tatt op på danske karter fra før. Andre norske navn også.

På Svalbard arbeider en masse utenlandske ekspedisjoner, som tegner karter og eksponerer sine navn på landet, men vi kan da ikke finne på å protestere mot det.

navn på Øst-Grønlandskartene

Våre moderne luftkarter får 300 norske navn.
Joh H. Andresens Fjell, Lars Christensens Fjell.
Våre kartlegningsflyvere, fangstmenn og
andre opkalt.

Beermusbanen selger 81, kjøper 75 kr.
Ekebergbanen s 425. Holmenkollbanen s
100. Sporveisselskapet k 550.
Skiisaktier.
Agdesidens Rederi selger 130, kjøper
125 pct. Aladdin s 150. Aramis s 195.
Atlantica s 175. Atlas s 125. Avanti s
230 k 200. Bananart s 100. Beaulieu
s 175. Beaumont s 220. Beche Rederi k
112½. Bonheur k 170. Borgestad s 130.
Tønneberg Hvalfangst s 165. Ørnen k 1
k 1520 o 1525. Roesenhavet s 220 k 217
160 k 150. Pelagos s 187½. Polaris s 15
185. Kosmos II s 160 k 158 o 159. Odd
kjøper 825. Kosmos s 185, k 184, oms
Arktic selger 115 pct. Giot
Hvalaktier.
Winneba s 130.

kart danner grunnlaget for alle videnskapelige undersøkelser. Det kartarbeide Svalbardkontoret har utført er langt mer nøiaktig enn noget annet på Øst-Grønland. Vi har hatt med en egen astronom, hr. Jelstrup, fra Norges Geografiske Opmåling til bestemmelse av målingspunktene. Vi har utarbeidet et triangelnett over hele området og drevet fotogrammetriske arbeider fra marken, foruten at der er tatt over 2000 luftbilleder over et område på 30,000 kv.km. sommeren 1932 til de karter, som nu vil komme etterhvert. Tre av disse nøiaktige karter vil komme ved juletider. Da denne kartlegningen blev muligjort ved støtte fra fabrikkene Joh. H. Andresen og Lars Christensen, har bl. a. disse to fått opkalt fjell etter sig. Dessuten har flyverne Storm og Aagenæs, som deltok i denne ekspedisjon, fått sine navn knyttet til lokaliteter. Vi har før gitt ut et landkart og et oversiktskart foruten et sjøkart, men det har ikke været protestert mot navngivningen på disse. Sjøkartet er forresten det første i sitt slags derborte. Før hadde vi bare noen engelske, mangelfulle karter å gå etter, og vi hadde flere grunnstøtninger, så det trengtes høilig å få brukbare karter.

De nye kartene, som kommer, vil få en tekstledsagelse som gir retningslinjene for navnsettingen og de enkelte navn. En rekke fremmede ekspedisjoner — tyske, engelske, svenske og andre — har før satt sine navn på Grønlandskartet, men man har ikke hørt noget fra dansk side i den anledning.

På de nye kartene på Grønland har vi opkalt lokaliteter etter fangstfolk, videnskapsmenn, møce-ner og andre, som har gjort sig fortjent til det. De fleste navn er rene naturnavn, som Svartfjell, Brattegg o. s. v. Det bør nevnes, at det norske Myggbukta — den første radio-og værmeldestasjon på østkysten — er tatt op på danske karter fra før. Andre norske navn også.

På Svalbard arbeider en masse utenlandske ekspedisjoner, som tegner karter og som setter sine navn på landet, men vi kan da ikke finne på å protestere mot det.

3 Nov. 1937.

Tre norske Grønlands-karter ferdige i høst.

299 norske stedsnavn på Grønland har skapt røre i Danmark. Navnene fins på 3 nye norske kart, som sendes ut i nær fremtid, efter hvad vi hører idag en gang før jul.

Det er «Ekstrabladet» som slår op saken, så for så vidt er det ikke mer å akte på enn vanlig «Dagblad»-sensasjon her hjemme, men bladet har også fått en uttalelse fra chefen for Geodetisk Institutt, professor Nörlund, som stiller med det danske kartleggingsarbeid på Grønland. Og han sier kartene er et utslag av nordmennenes ønske om å sette sig fast! Riktignok har også andre nasjoner laget kart over Grønland, men det er ikke til bruk for andres innsats nå lenger, når det store samlede kartleggingsarbeid foregår i så raskt tempo.

«Arbeiderbladet» har spurt dosent dosent Hoel i Norges Svalbards- og

Ishavsundersøkelser om hvad slags stygge navn det er en har tillatt sig å sette på bakkekammene opunder Grønlandsisen.

— Det er ikke så svært mange nordmenn som er opkalt, sier han. Vi har tatt med en del av pionerene for fart og fangst der oppe, kjente ishavsskipperer som Johan Olsen og andre, likeledes flere videnskapsmenn. Navnene på norske ishavsskuter er også brukt, og en del bynavn som har særlig forbindelse med Grønlandsfangsten, som Alesund og Tromsø. Størsteparten av navnene er imidlertid av beskrivende art, vi har Måkepynten, Bratteggen og litt av hvert, slik som er typisk for stedet. Vi har i det hele tatt beflittet oss meget på at ophavet til navnene skulde være klart, derfor følger det også med kartene en utførlig begrunnelse for hver enkelt navnedåp som er foretatt der en ikke hadde noe fast navn å holdesig til før.

Og jeg vil også nevne, sier dosent

Hoel, at vi har kalt op en rekke av luftkartlegningens pionerer, franskmenn, østerrikere, tyskere. Det er nemlig den store luftkartlegnings-ekspedisjonen til Øst-Grønland i 1932 som har gitt oss mesteparten av materialet, vi fikk da fotografert hele 30,000 kvadratkilometer. Det var et stort eksperiment for en kartlegningsmetode som kan få overmåte meget å si for fjelland som Norge og Svalbard. Arbeidsmåten som blev uteksperimentert på Grønland, har da også med hell vært nyttet ved luftkartlegningen av Svalbard ifjor.

— Er det spesielt bruk for slike karter, eller kan en ikke klare sig med de danske?

— Brukbare danske kart over Øst-Grønland finnes så å si ikke. Det en har brukt der oppe er mest engelske, tyske og franske karter av skissemessig art. Særlig galt har det vært sjøverts. Norge er jo den eneste nasjonen som driver regelmessig fart der oppe, så jeg synes det er meget naturlig at vi lager oss egne drafter. Det har vært mange stygge grunnstøtninger i årenes løp. Sist var det «Polarbjørn» som gikk på grunn i sommer, og stod i 3 døgn. Miss Boyd hadde imidlertid med sig det som var ferdig a vdet nye sjøkartet vårt i sommer, og ekspedisjonens rapport sier det var det beste kartet de kunde ønske sig.

— Og vi har rett til å drive slikt kartleggingsarbeid?

— Helt oplagt. Forskningsretten vår er jo sikret, og forskning uten kartlegging er ikke mulig. Foruten luftkartleggingen har vi også laget et helt trigonometrisk kart over landområdene og foretatt systematiske oppløddinger i fjordene. De gamle kartene har vært bygget på rent tilfeldige loddskudd.

Vi gjengir et korrekturavtrykk fra de nye kartene. Det er strøket omkring Claveringsfjorden. En del av navnene er nye, andre av eldre dato, laget av forskjellige ekspedisjoner i årenes løp. Vi noterer at den protesterende professor NÖRLUND har fått sine «Nörlund-tindar». «Hollandfjellet» er opkalt efter professor Pelland, som var den første videnskapsmann som gjennomførte systematiske studier på Grønland. Lenger sør har vi «Höygård-breen» og «Mehrer-dalen». Ellers merker vi oss flere hyggelige jentenavn. Og et sted skal det fins et «Öksnevad», ved en elv der moskusoksene pleier va over — eller er til minne om de begivenhetsrike dager i Haag?

Aftenposten nr: 526
20 okt. 1937.

17 mann gjør bedre fangst på Grønland en 35 på Svalbard.

Fra Aftenpostens korrespondent.

Bergen, 20. oktober.

Dosent Hoel er idag kommet til Bergen og har i formiddag konferert med kaptein Thor Iversen og fiskerikonsulent Sund om spørsmål vedrørende oplovningsarbeidet i Svalbardfarvannene og andre polarstrøk.

Til neste sommer skal det utrustes en større Svalbard-ekspedisjon for oplovningsarbeid av kysten og kartlegning av den nordøstlige del av Svalbard fra fly, forteller dosenten. Dermed vil kartlegningsarbeidet som blev foretatt i 1936 bli fullført og man vil få et bedre oversiktskart over Svalbard enn man nu har over Norge.

Fangstutbyttet på Svalbard i år har været mindre vellykket. De ca. 35 mann som driver der har hatt et samlet utbytte på ca. 40,000 kroner, mens 16—17 norske fangstmenn på Grønland har sendt hjem verdier for ca. 100,000 kroner. Denne

fangst bør derfor utvides og ikke bare drives langs kysten som nu, men innover dalene på Nordost-Grønland, hvor den største og fineste reven trekker. Årets fangst var 700 reveskinn, 50 moskusskinn og 6—7 tonn laks. En enkelt fangstmann satte rekord med 145 reveskinn.

Skinne vil av Norske Skinnauksjoner bli utbudt ved en særskilt auksjon i Oslo i neste måned. Fra de danske auksjoner vet man nemlig av erfaring at det er fordelaktigere å selge Grønlandsskinn ved et samlet utbud enn ved å selge dem ved de utenlandske auksjoner.

I vinter kommer bare 10—12 nordmenn til å overvintrere deroppe, da isforholdene hindrer landsetningen av ytterligere 6 fangstfolk. De 15 danske som overvintrer, hvorav endel ufrivillig på grunn av ishindringene, har det visstnok bra, uttaler dosenten, med hensyn til mat, men lite av grønnsaker og skjørbukhindrende næringsmidler.

4
"Jofarke tidende" nr. 268
20 okt. 1937.

Vi bør utvide Grønlandsfangsten

mener dosent Hoel.

Ny kartleggingsekspedisjon til Svalbard.

Bergen, 20. oktober.

(Sp.) Dosent Hoel kom til Bergen idag og har i formiddagens løp hatt konferanser med kaptein Thor Iversen og fiskerikonsulent Sund om forskjellige opplodningsarbeider i Svalbardfarvannene. I et intervju med N. H. og S. T.s korrespondent forteller dosenten at det neste sommer utrustes en større Svalbardekspedisjon for oplodning av kysten og kartlegging av den nordøstlige del av Svalbard fra fly. Dette arbeid er en direkte fortsettelse av kartleggingsarbeidene i 1936 og ved disse avsluttende kartarbeider vil man få bedre oversiktskart over Svalbard enn man nu har over Norge.

Med hensyn til fangstforholdene har utbyttet på Svalbard på langt nær vært så vellykket som den norske Grønlandsfangst. De ca. 35 mann som driver på Svalbard har hatt et utbytte av ca. 40,000 kr., mens 16—17 norske fangstmenn på Grønland har sendt hjem verdier for 100,000 kr. Vi bør derfor utvide Grøn-

landsfangsten. Arets utbytte utgjør 700 reveskinn, 50 moskus-skinn og 6—7 tonn laks. En enkelt fangstmann satte rekord med 145 reveskinn. Skinnene vil av Norske Skinnauksjoner bli utbudt ved en særskilt auksjon i Oslo neste måned. Man venter gode resultater av dette tiltak, da det erfaringsmessig viser seg fra de danske auksjoner at et samlet utbud av Grønlandsskinn er fordelaktigere enn å selge skinnene ved utenlandske auksjoner. Som et kuriosum nevner dosenten at moskusskinnene har funnet ny anvendelse, bl. a. til pengetasker for spurvognkonduktører.

Dessverre bindret isforholdene landsetting av 6 norske fangstmenn og det blir bare 10—12 nordmenn der i vinter. De 16 dansker som overvintrer, hvorav en del ufrivillig som følge av ishindringer, har visstnok bra med mat, men det skorter på grønnsaker og andre skjørhukhindrende næringsmidler.

Tidens Tegn nr. 197.
26 aug. 1937.

Kulldriften på Svalbard

Av JOHAN ANKER.

Intervjuet med docent Hoel i Lørdagsavisen og den redaksjonelle artikkel i Tidens Tegn for 23. er ikke så lite forbausende av innhold for den som kjenner driftsforholdene på Svalbard.

Docent Hoel sier: „Det er grunn til å bli urolig når man tar i betraktning, at vår produksjon på Svalbard går tilbake, mens russernes økes i hurtig tempo. La oss holde oss til tallenes tale og de er opsigtsvekkende nok." Derefter marsjerer docenten op med en mengde tall.

Jeg skal nøie mig med et par, hvis tale jeg synes er avgjørende. Russerne på Svalbard tar ut 450,000 tonns kull fra 2 gruber med sine 1800 arbeidere. Store Norske Kulkompani tar i år ut ca. 300,000 tonns med 500 arbeidere av 1 grube.

Vår produksjon på Svalbard går tilbake erklærer hr. Hoel, idet han formodentlig hentyder til, at de norske grubers produksjon ligger endel lavere i år enn ifjor. Man kunde vente, at en mann, som så freidig uttaler sig offentlig om alle forhold vedrørende Svalbard da også burde oplyse (og vita) hvorfor produksjonen i år er endel mindre enn ifjor. Store Norske arbeider med utvidelser som uvilkårlig har virket tilbake på årets utdrift av kull. Det er ikke nedslående men tvertimot litt av en bedrift at våre ingeniører og arbeidere i år har kunnet oprettholde en såvidt stor produksjon samtidig med en intens byggevirk-somhet.

Docent Hoel nekter sig ikke en uttalelse som denne: „Den økonomiske side, utnyttelser særlig av de

bevislig enorme og verdifulle kullforekomster forsømmes i høi grad."

Hr. Hoel kan med disse ord vanskelig ramme Store Norske Kulkompani, hvis aktivitet i de senere år er stadig økende. Og hvis han minnes de tragiske resultater av kulldriften i Kingsbay og på Bjørnøya vil vel selv han måtte innrømme at det lønner sig å gå frem med en viss forsiktighet.

Visstnok finnes det store kullforekomster på Svalbard, men hverken hr. Hoel eller noen annen kan i dette øieblikk avgjøre, hvor mange av disse er økonomisk drivverdige. Det er jo en mulighet for at Store Norske har sin opmerksomhet henvendt på dette problem i enda høiere grad enn docenten. Snodig nok har Store Norske i sitt arkiv de sakkyndige uttalelser, docent Hoel leverte ved selskapets start. Jeg beklager å måtte oplyse, at disse uttalelser i k k e har holdt stikk.

Det synes å være docent Hoels mening, at vi bør kappdrive med russerne, samle så mange folk som mulig på Svalbard og sende regningen til staten. Dette vilde formodentlig være den beneste veien til å miste fotfestet på øygruppen. For det er den veloverveiede, økonomiske utnyttelse av verdiene, som skal sikre Svalbards fremtid for Norge — ikke en bedrift basert på reklame og nasjonalistisk propaganda.

Vollen i Asker, 25. august 1937.

Johan Anker.

Videns Tegn nr. 194
23 aug. 1937.

En provins til landet lagt.

De tall, dosent Hoel forleden offentliggjorde om den norske og den russiske virksomhet på Svalbard, er ikke nye for myndighetene; — de har sikkert i noen tid med uro fulgt den sterke vekst i den russiske grubedrift. Men for almenheten er de nye og det er nødvendig, at de blir kjent. Ti selv om vi her kanskje står overfor, hvad man i diplomatiet kaller ømtålige spørsmål, går det ikke an å lukke øinene for, at en del av Norge er truet. For Svalbard er norsk land, selv om det på mange måter står i en undtagelsesstilling.

Når vi sier truet, mener vi ikke et øieblikk, at der foreligger skumle planer fra russisk side. Forholdet mellem nordmenn og russere på Svalbard er utmerket. De russiske myndigheter har ikke gått utenfor sine traktatmessige rettigheter og det er ingen grunn til å tro, at de akter å gjøre det. Men skal den russiske virksomhet vedbli å gå frem og den norske å gå tilbake, skal antallet av russere øke og antallet av nordmenn minske, sier det sig selv, at stillingen kan bli alvorlig. Allerede idag bor det fire ganger så mange russere som nordmenn på Svalbard; — hvor står vi, hvis dette misforhold, som det nu ser ut til, skal bli ennu langt større enn det er? Og faren blir neppe mindre ved den enorme interesse, Russland har for Ishavet.

Vi mistet Grønland; det var ille nok. Men Svalbard er rikere og har langt større betydning for vårt land. Det kan dekke hele vårt behov for kull; det kan skaffe oss gips til eget behov og til eksport; det har ikke bare muligheter for fangst, men også for fiske. Skal vi sit-

te trygt deroppe er det ingen annen måte å gjøre det på enn å utnytte landets muligheter. Den som i vår tid, hvor kampen om råstoffene blir stadig større, legger landstrekninger brakk, kan ikke vente å bli sittende med dem. Stormaktenes appetitt i denne retning er dessverre blitt altfor stor.

Spørsmålet må nu tas op for alvor. På Svalbard har vi anledning til å vise, om alle de argumenter vi brukte i Grønlandssaken var alvorlig ment, eller om de var almindelig norsk munnsvær.

Er vår stilling på Svalbard truet?

Dosent Hoel.

Er det fare for vår stilling på Svalbard hvis vi ikke tar oss mere av denne del av Norge en vi har gjort hittil og fører en forstandig og beviest politikk for utnyttelse og bevaring av verdiene?

Det er ikke grunn til allarmende artikler, men situasjonen er like fullt så bemerkelsesverdig at den

Allarmerende opplysninger om russernes virksomhet og vår egen.

Vår utnyttelse av Svalbard går tilbake mens russerne øker sin befolkning og sin produksjon.

Dosent Hoel uttaler sig til „Tidens Tegn“ om situasjonen.

fortjener en undersøkelse.

Fra Longyearbyen meldes at kullproduksjonen i år er omkring 50,000 tonn mindre enn ifjor på grunn av vanskelige arbeidsforhold. Og det tilføies som en ytterligere forklaring at grubegangene er bare 50—60 centimeter høie enkelte steder. Dagsproduksjonen er i år 800 a 1000 tonn mot ifjor 1400—1500 tonn.

For å få en oversikt over stillingen på Svalbard har vi henvendt oss til dosent Hoel som unektelig er den mann som har størst averblikk over forholdene der oppe.

— Det er grunn til å bli urolig, sier Svalbardkontorets leder, når man tar i betraktning at vår produksjon på Svalbard går tilbake mens russernes økes i et hurtig tempo.

La oss holde oss til tallenes tale og de er opsiktsvekkende nok.

Og la oss sammenligne forholdene og utviklingen mellom de norske bedrifter og de russiske.

Det norske kullførende område er ca. 2300 kvadratkilometer mens russernes er omtrent tiendeparten av dette, nemlig ca. 251 kvadratkilometer. Legg nøie merke til dette forhold og tenk samtidig på at vå-

re kullfelter tildels er bedre enn de russiske. I årene 1929—30 var der 505 nordmenn på Svalbard og ingen russere. Året etter var der ca. 500 norske og 1 russer. 1931—32 var der 525 nordmenn og ca. 240 russere. 1933—34 var der 525 nordmenn og ca. 1000 russere, 1934—35 546 nordmenn og 1491 russere, året etter 551 nordmenn og 1821 russere, 1935—36 var forholdet 605 nordmenn og 1950 russere og i 1936—37 var det 651 nordmenn og 1812 russere. Nu er der over 2000 russere og der gjøres utrolig meget for dem; til og med dyrkes grønnsaker på stedet hele året.

Ved disse kullfeltene og av disse folkene eksportertes i 1930 av nordmenn 197,000 tonn kull. Russerne hadde da ingen produksjon. Året etter er den norske eksport 216,000 tonn og russernes 2500 tonn kull. 1932 er forholdet 247,000 tonn norske kull og 10,160 tonn russiske. 1933 er vi nådd op til 276,000 tonn og russerne til 75,000 tonn og i 1934 når vi op i 305,000 tonn og russerne fordobler sin eksport, hvilket de jo har gjort den hele tid, til 149,000 tonn. 1935 har vi norsk rekordeksport med 316,000 tonn, men russerne slo det året vår rekord med 319,000 tonn. Og så bør man merke sig den videre utvikling 1936 da er vår produksjon

gått ned til 297,000 tonn mens russerne fortsetter å øke sin i stigende tempo nemlig til 406,000 tonn, og i år vil altså eksporten fra de norske gruber ifølge telegrammet gå ytterligere ned med 50,000 tonn, altså til ca. 250,000, mens russernes etter hvad der foreligger av opplysninger vil bli ca. 450,000 tonn.

Man bør erindre at vi eier ni tiendeler av kullfeltene på Svalbard, mens russerne har bare den ene tiendepart.

— Hvad vil så dette ende med?

— Jeg er ikke noen svartseer akkurat, men situasjonen synes jeg må mane til halvør. Vår virksomhet på Svalbard har to sider, en økonomisk og en politisk. Den økonomiske side, utnyttelsen særlig av de bevislig enorme og verdifulle kullforekomster, forsømmes i høi grad. Vår mangel på aktivitet på dette område står i en grell motsetning til russernes på mange måter beundringsverdige ekspansjon i hele det arktiske område. Politisk er det naturligvis uheldig at vi på Svalbard som er en del av vårt eget land, litt efterhvert reduseres til en ubetydelig minoritet.

I det siste har en mann som skipsreder Kjøde i Bergen vist stor interesse for verdiene på Svalbard. Det er en dyktig og initiativrik mann, og han mener at vi kan utnytte gipsforekomstene. Og det er unektelig et tiltak av verdi. Vi im-

porterer all gips vi bruker i Norge, og det samme gjør de andre nordiske land. På Svalbard finnes uhyre mengder gips av fortrinlig kvalitet — hvorfor ikke utnytte disse verdier for oss selv og også for eksport.

Men det vesentligste er de milliarder tonn kull som vi har og som vi lar ligge. Vi forsømmer utnyttelsen av dette overordentlig viktige råstoff, verdens viktigste, som i freds- og krigstid er en livsbetingelse å ha mest mulig av til disposisjon i Norge.

— Avtalen med England om kull

— Den skulde da begunstige vår egen produksjon. Vi plikter å ta 70 prosent av de kull vi importerer, fra

(Forts. s. 9)

andre folk med økonomisk ansvar har gjort: undersøke og utnytte mulighetene. Hvis vi ikke gjør det mister vi nasjonalverdier og mister ytterligere tilliten til oss selv og blir et avhengig folk.

Dette sier hr. Hoel hvis ord har betydelig vekt og hvis arbeid har betydd så meget for vårt land.

'Tiden Tegn' m. 193

21 aug. 1937

nes tid. Den er merkelig nok

(knytter sig til saken
mere undersøkt av
Statsbanene har best

“
BERG.

Hjemre til midt

— Slik burde de føre
jeg, da jeg kom på Ba
og hadde fordypet mig i
tugal avbryter den diplom
bindelse med Tsjekkoslova
Halvdan Koht kunde bli li
på Irak, og Persia lot ti
visse sannheter...

I det samme så jeg tilfe
kunde fløke nekte at hun v
tenkte heller ikke på å k
noen innsigelse. Min første
iske forespørsel pr. trådlø
svart med et lite smil. Hun
nydelig smil. Jeg rettet på
brisket mig innvendig.

En bør ha lov å leke sig li
rumsbanen når en skal hjem
ninger og stekt pir. Det m
absolutt.

Jeg innstuderte en ny til
bak avisen, og så på henne ig
tok det nådig. Signalene mi
satte, for hun var som sagt
når en skal ha stekt pir se
igjen fra igår...

Da så hun kaldt og forba
direkte på mig. Jeg opdaget så
sent at hun hadde sittet og
med en ekkel fyr som satt ve
av mig. Det var ufattelig hv
kunde se i den klovn. Jeg s
energisk avisen inntil jeg — o
for sent — opdaget at jeg hol
op-ned, til adskillig forundri
flere.

Men det var ikke slutt med op
sene ennå. Folk satt og stirret
bauset på et kvinnelig vesen

prøvet av utvikk...

ig betegnelse. Man får nøie
med ekspressstog. Kurvene må
fullt tas under arbeid, og da
nevnt kurvene stadig gjentar
blir det vesentlige strekninger
de linjer det gjelder som på en
r annen måte må legges om. Så
ekommer som bekjent under
t klima telehivninger. Her må
sseutskiftninger foretas for stør-
hastigheter kan tillates. Vide-
må stasjonene i større utstrek-
g utstyres med sikringsanlegg,
noverganger må fjernes på si-
steder og på andre steder må
skaffes bedre utsikt i kurver.
t sagt omfattende arbeider må
res før de tekniske forutset-
ger for den raskere kjøring er
tede.

Vi må dog kunne regne med at
e forutsetninger kan tilveie-
ges.

Så kommer man til det økono-
ke spørsmål. De nødvendige
oininger vil kreve store sum-
, så store at det vil betegne et
bare å få linjen i den stand
bør være. Det rullende spesi-

England, men hvis vi i Norge eller
på Svalbard uroduserer kull nok til
vårt helle forbruk, da vedkommer
ikke det avtalen med England.

— Tror De at russerne kanskje
en dag vil søke konsesjon på eller
kjøpe våre utnyttede felter, når
deres egne blir uttømt?

— Det kan naturligvis tenkes.

— Hva bør vi gjøre?

— Nedsette en kommisjon til å
utrede spørsmålet om vårt lands
brensels og kraftforsyning fra våre
egne råstoffkilder: Svalbardkull,
torv, ved og fossekraft. Kommisjo-
nen må ta sig av blandt annet alle
de i forbindelsen med kullutvinnin-
gen på Svalbard stående spørsmål
som: undersøkelse av kullforekom-
stene, kullenes anvendelsesmulighe-
ter, som for eksempel til bensin og
olje, skibningstidens utvidelse og

skibningens sikring blandt annet
ved isbryter, lagerplassene for kul-
lene i Norge. Målet for kommisjo-
nens arbeid må være å gjøre vårt
land selvhjulpent på kraft og bren-
selsforsynings område.

De her fremsatte anskuelser be-
trakter jeg som et ledd i den agi-
tasjon som er satt igang hos oss i
den senere tid for en videnskapelig
og teknisk forskning i stor stil til
hjelp for utnyttelsen av vårt lands
økonomiske muligheter.

Vi må gjøre det samme som alle
andre folk med økonomisk kultur
har gjort: undersøke og utnytte
mulighetene. Hvis vi ikke gjør det
mister vi nasjonalverdi og mister
ytterligere tilliten til oss selv og
blir et avhengig folk.

Dette sier hr. Hoel hvis ord har
betydelig vekt og hvis arbeid har
betydd så meget for vårt land.

Hvad de andre sakkyndige og
autoriteter mener skal vi komme
inn på senere.

Aftenposten m. 350.
17 juli 1937.

Docent Hoel og Øst-Grønland spøker for dan- skene i sommer- varmen.

„Ekstrabladet“ avslører
propagandaplaner - og
grunnen er en tysk
polarjournalist som selv
har bedt om å lå være
med «Polarbjørn».

Det må visst være like trykkende
varmt i København som i Oslo. I hvert
fall har «Ekstrabladet» funnet tiden
inne til å skaffe spaltene stoff om kjø-
ligere egne. Og hvad ligger da nærmere
enn å skrive om norsk propaganda om
Østgrønland?

Ved et tilfelle, skriver bladet såle-
des, er det blitt opklart, at docent
Adolf Hoel holder på å forberede en
planmessig propaganda i utlandet til
belysning av Norges innsats i de øst-
grønlandske kystdistrikter. «Man vil
på langt sikt — det vil si i årene inntil
den dansk-norske Østgrønlandstrak-
tat utløper — bearbeide den offentlige
mening ute i verden, så at begrepene
Østgrønland og Norge forenes. Som et
ledd i dette arbeide har docent Hoel
innbudt en av Tysklands mest kjente
radioforedragsholdere, diplomingeniør
Pautenburg til en reise til Østgrønland,
og ingeniøren har passert København
på vei til Norge for å gå ombord i do-
cent Hoels ekspedisjonsskip.»

Aftenposten forela igår aftes denne
merkelige meddelelse for sekretær Jon
Gjæver, som befinner seg i Alesund,
hvorfra han som Arktisk Næringsdrifts
representant den 20. ds. starter med
«Polarbjørn».

— Det er riktig at ingeniør Pauten-
burg skal være med oss, sier han. Men
det er absolutt ikke som ledd i nogen
propaganda. Han er ishavsjournalist og
har tidligere vært på Svalbard, og
Jan Mayn. Han har interesse i de ak-
tuelle forhold, og har selv bedt om å
få være med ekspedisjonen. For øvrig
blir det også med to svenske og tre nor-
ske turister. De norske er dr. Alf
Bjercke, tannlæge Bredo Diesen og
overrettsadvokat Delphin. Dessuten
følger det med folk til avløsning av
personalet i Myggbukta. Videre vil alle
norske stasjoner på Østgrønland i år
bli belagt. Det har de ikke vært siden
1932—34.

— Og hvad er grunnen til det?

— Skinnprisene har vært så lave.
Men nu er prisene steget 35—40 pro-
cent, så driften blir mer lønnsom også
for de selskaper som ikke driver kon-
tinuerlig.

ST. REGNEGADE 2. KØBENHAVN K.
TELF. CENTRAL 11,995

Bladet:

Berlingske Tidende

skrevet den 9 JUNI 1927

Docent Hoels Løn nedsættes, medens alle andres forhøjes

„Sjøfarts-Tidende“ fortolker
det som Straf for Grøn-
lands-Okkupationen

Fra vor Korrespondent

OSLO, MANDAG

Medens alle Statens Funktionæ-
rer faar Løntillæg foreslaar Re-
geringen, at Docent Adolf Hoels
Løn nedsættes fra 6000 til 4800
Kroner. Den opsigtvækkende Ned-
gang skyldes ifølge „Sjøfartstiden-
de“, at man vil straffe ham for
hans Optræden i Forbindelse med
Okkupationen af Erik Raudes
Land paa Grønland.

Bladet:

Ekstrabladet

skriver den 9 JULI 1934

DOCENT HOEL UFORTRØDEN

Han fortsætter sit Arbejde med Kortlægning af det i Forvejen kortlagte, danske Østgrønland

*Nye, norske Fangstmænd
til Østgrønland*

Docent Hoel.

DOCENT HOEL, der sammen med Dr. Smedal, havde Hovedansvaret for Norges Okkupationseventyr i Østgrønland, fortsætter ufortrødent.

I Gaar har han ladet sig interviewe af norsk „Aftenposten“, og han fortæller bl. a., at Svalbardkontoret nu har modtaget de først udarbejdede Kort over 1000 Kvadratkilometer af de 30,000 Kvadratkilometer, som blev kortlagt af den tyske Luftfotograf, Nordmændene havde engageret i Somren 1932. Man arbejder nu videre med det nye Materiale.

Docent Hoel har Frejdighed nok til at tilføje, at omtrent Halvdelen af de 30,000 Kvadratkilometer er ukendt Land, skønt det for længe er overfløjet, udforsket og kortlagt af Dr. Lauge Kochs Ekspeditioner. Hvis Hr. Hoel vil ha' et Kort over Omraadet, kan han købe det i Geodætisk Institut i København!

Ny Ekspedition til Østgrønland

Videre oplyses det fra norsk Side, at der i disse Dage sendes en ny, norsk Ekspedition til Østgrønland — bl. a. for at bringe nye Forsyninger til de norske Fangststationer og nyt Mandskab til Afløsning.

Som man ser, arbejder de Hoel-Smedalske Krese videre, og man ser i norske Blade Behudelser af, at der kan ventes en ny Østgrønlandsstrid i 1944, naar den ulyksalige dansk-norske Østgrønlands-traktat udløber.

Det er ærgeligt, at de store, besin-

dige og fornuftige Krese af det norske Folk ikke én Gang for alle kan faa sat en Stopper for disse Rumlere, der stadig — uanset Fiaskoen i Haag — søger at holde Liv i den norrøne Glubskhed.

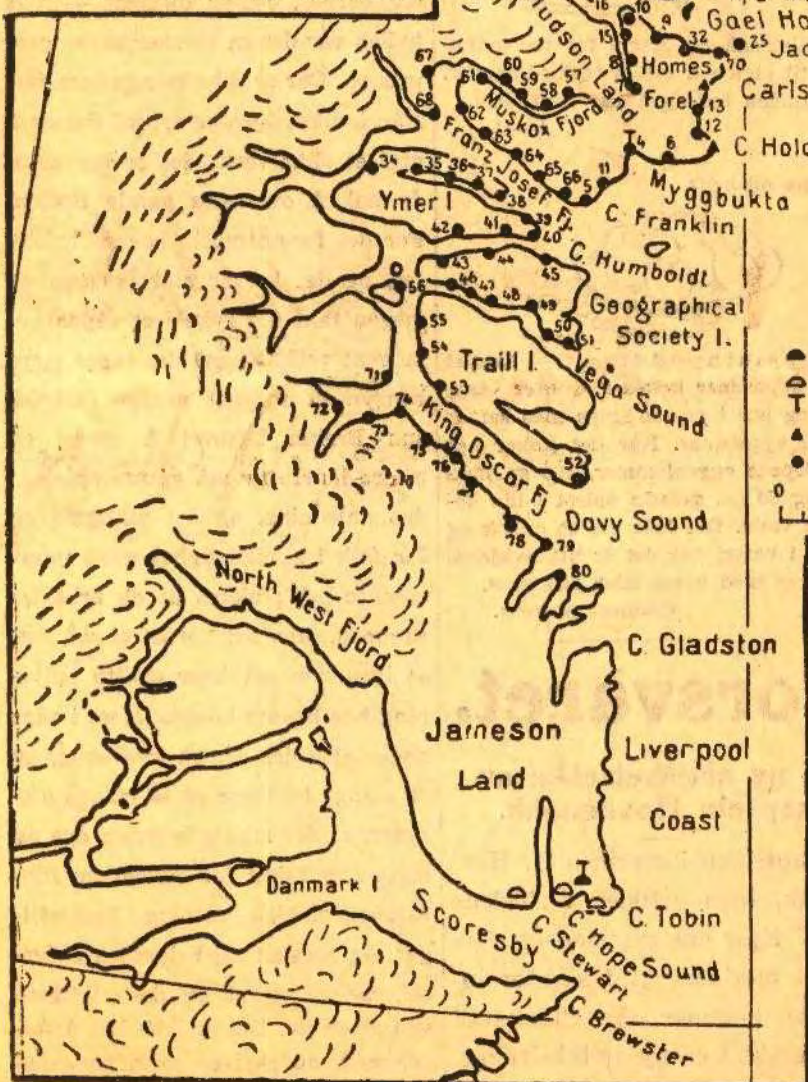
Horn.

Der er bare to standpunkter i Grønlandsspørsmålet:

Enten å opgi våre interesser og anerkjenne dansk suverenitet.

Eller ta op kampen og bevilge de nødvendige midler.

Docent Hoel uttaler sig til "Tidens Tegn" om Øst-Grønlandsspørsmålet.

TEGNFORKLARING:

- Eskimokoloni.
- Eskimohytter.
- T Trådløse telegrafstasjon.
- ▲ Danske hus.
- Norske hus.

Det kart som vi ovenfor gjengir er utarbeidet av Norges Ishavs- og Svalbardsundersøkelser i desember ifjor. Det viser den del av Øst-Grønland, hvor den danske ekspedisjon skal henlegge sitt arbeid til sommeren.

De sorte cirkler betegner de norske bosetningssteder, de sorte trekanter de danske.

Som det tydelig fremgår, er de norske i overveldende majoritet — ca. 80 mot bare et par danske. Det er — karakteristisk nok — nettop i dette strøk, hvor de norske fangstinteresser er så store, at den danske ekspedisjon har funnet det så påkrevet å drive sine „videnskapelige undersøkelser“.

Det er et standpunkt som lar sig forsvare.

Men bestemmer man sig til for alvor å ta op striden om landområdet må man være forberedt på at det vil koste adskillig.

Noe mellomstandpunkt ner lar sig ikke forsvare.

Hvad angår spørsmålet om Øst-Grønlands verdi, så må staten ikke regne med den øieblikkelige verdi. Der er mange som taler om Grønland som et goldt og øde land uten noen økonomisk betydning. I 1867 da U. S. A. kjøpte Alaska var situasjonen den samme der. Kjøpet blev drevet igjennem under stor motstand. Folk kunde ikke forstå hvad man skulde med den jord- og stenørken. Idag innbringer bare laksefiskeriene 40 a 50 millioner dollars om året — syv ganger så meget som der blev betalt for hele landområdet.

Vi vet også at der på Vest-Grønland drives kryolitt-forekomster, som innbringer den danske stat 2.5 millioner kroner om året i

De uttalelser som statsminister Mowinckel fremkom med angående Grønlandsspørsmålet og den resonans som de har vakt i den danske opinion, har atter bragt det gamle stridsemne frem — og — i følge sakens utvikling — tvunget det inn i en akutt situasjon.

Vi står med andre ord foran en oprulling av hele Grønlandsspørsmålet. I den anledning har vi henvendt oss til lederen av Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser docent Hoel og spurt ham om hvordan han anskuer situasjonen.

Docent Hoel svarer:

— Efter de uttalelser som foreligger fra både den danske og norske statsminister i sakens anledning, ser det ikke ut for at vi kommer forbi voldgift. Før eller siden vil altså spørsmålet melde sig efter-

som tiden går og striden blir mere og mere tilspisset.

Hovedkampen om suvereniteten vil stå på Grønland. Det var jo å forstå fra begynnelsen av og det er blitt helt klart efter den innsats som danskene nu akter å gjøre. Det danske standpunkt er for såvidt klart og logisk: de vil undersøke Grønland for å se hvad det er verd.

Vi er nødt til å ta op kampen med danskene på Grønland, for vi kan jo ikke med hensyn til bedømmelsen av Øst-Grønlands verdi være henvist til danske sakkyndige. Det er jo klart at når saken kommer op til voldgift må også vi ha våre sakkyndige som kjenner Grønland like godt eller helst bedre enn de danske. Det blir en interessekamp mellom danske og norske på Grønland inntil voldgiftsretten kommer istand — en interessekamp både av videnskapelig og økonomisk art. Det må både stater

Grønlandsspørsmålet og den resonans som de har vakt i den danske opinion, har atter bragt det gamle stridsemne frem — og — i følge sakens utvikling — tvunget det inn i en akutt situasjon.

Vi står med andre ord foran en oprulling av hele Grønlandsspørsmålet. I den anledning har vi henvendt oss til lederen av Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser dosent Hoel og spurt ham om hvordan han anskuer situasjonen.

Dosent Hoel svarer:

— Etter de uttalelser som foreligger fra både den danske og norske statsminister i sakens anledning, ser det ikke ut for at vi kommer forbi voldgift. Før eller siden vil altså spørsmålet melde sig efter-

Hovedkampen om suvereniteten vil stå på Grønland. Det var jo å forstå fra begynnelsen av og det er blitt helt klart efter den innsats som danskene nu akter å gjøre. Det danske standpunkt er for såvidt klart og logisk: de vil undersøke Grønland for å se hvad det er verd.

Vi er nødt til å ta op kampen med danskene på Grønland, for vi kan jo ikke med hensyn til bedømmelsen av Øst-Grønlands verdi være henvist til danske sakkyndige. Det er jo klart at når saken kommer op til voldgift må også vi ha våre sakkyndige som kjenner Grønland like godt eller helst bedre enn de danske. Det blir en interessekamp mellom danske og norske på Grønland inntil voldgiftstetten kommer istand — en interessekamp både av videnskapelig og økonomisk art. Det må både staten og de private som har næringsinteresser deroppe være opmerksom på.

Det vil bli nødvendig å bringe ofre. Man får aldri noe for intet. Her kan jo selvsagt gjøre sig flere opfatninger gjeldende, for eksempel at Øst-Grønland ikke er verd slike ofre og at forholdet mellom de to land ikke må forspilles på grunn av en strid om Øst-Grønland.

det vil koste ganske.

Noe mellomstandpunkt nær lar sig ikke forsvare.

Hvad angår spørsmålet om Øst-Grønlands verdi, så må staten ikke regne med den øieblikkelige verdi. Der er mange som taler om Grønland som et goldt og øde land uten noen økonomisk betydning. I 1867 da U. S. A. kjøpte Alaska var situasjonen den samme der. Kjøpet blev drevet igjennem under stor motstand. Folk kunde ikke forstå hvad man skulde med den jord- og stenørken. Idag innbringer bare laksefiskeriene 40 a 50 millioner dollars om året — syv ganger så meget som øer blev betalt for hele landområdet.

Vi vet også at der på Vest-Grønland drives kryolitt-forekomster, som innbringer den danske stat 2.5 millioner kroner om året i avgifter. Og vi vet hvordan menneskene stadig trenger frem og legger nytt land under sig. Petroleumsforekomster og andre nyttige fabrikata opdages fort vekk i ørkenaktige og ubebodde strøk.

Der er ingen som vet hvad Øst-Grønland vil være verd om 10—20 eller 50 år. Der er ingen som vet hvad man har, føre enn man har mistet det.

I denne strid har danskene den fordel at de står som et samlet folk. Det kommer jo tydelig frem såvel gjennom regjering, riksdag som presse.

— Hvad mener De er den viktigste opgave for oss i den foreliggende situasjon?

— På enhver måte å fremme og lette den økonomiske utnyttelse av landet og fortsette det forskningsarbeid som er begynt deroppe. Dessuten må vi ha våre saker i orden. Vi må tilrettelegge det teoretiske grunnlag for voldgiften og alle statistiske opgaver og andre fakta, som tjener til å belyse våre krav.

— Lauge-Koch sier i et foredrag at det er intet annet folk som har gjort så meget på Øst-Grønland som danskene. Hvad mener De om det?

— Hvem som har gjort mest avhenger selvfølgelig av en vurdering og om den kan der selvsagt strides. Men man kan — uten forkleinelse for danskene — si, at der har vært utført betydelige ting på Grønland av både engelskmenn, tyskere, franskmenn, svensker og nordmenn.

— Hvad har Svalbardkontoret planlagt for årets drift?

— Vi har i år foreslått tre ekspedisjoner, en til Øst-Grønland, en til Svalbardfarvannene og en til Frans Josefs Land og Øst-Svalbard. Ekspedisjonen til Øst-Grønland skal danne fortsettelsen av de foregående års ekspedisjoner derbort. Ekspedisjonene i 1929—30 var av orienterende art. Det gjaldt derfor å skaffe sig oversikt over den del av Øst-Grønland, hvor nordmenn i størst utstrekning har slått sig ned, nemlig landet mellem Scoresbysund og 75 grader nord.

Her vil vi nu gå over til detaljarbeider og velge ut en bestemt del av landet og drive topografiske, hydrografiske, geologiske, botaniske, zoologiske og arkeologiske undersøkelser. Særlig de geologiske vil bli av største interesse, da de kommer til å spille en stor rolle i bedømmelsen av hvilke verdier der kan finnes på Øst-Grønland.

En annen av ekspedisjonens gjøremål vil også bli å samle opplysninger om den norske fangstvirksomhet på Øst-Grønland. Ekspedisjonen kommer derfor å besøke de fleste av de norske fangststasjoner. Jeg ligger for øieblikket i underhandling angående leie av skib og håper å få bragt dette for våre ekspedisjoner meget viktige spørsmål i havn en av de første dager.

31 okt. 1930.

Dublett
Se „Nanok“.

Nationalt. 31/10-30

Side 11.

Docent Hoel og „Nanok“.

De norske Fangstmænd opholder sig paa dansk Omraade og kan fordrives, siger Direktør Baastrup.

I Docent Hoels Kronik her i Bladet angreb Docenten bl. a. meget skarpt „Nanok“. Det danske Fangstselskabs henværende Direktør, Hr. Eiler Baastrup, blev Genstand for en voldsom Kritik fra den norske Forfatters Side.

Direktør Baastrup imødegaar meget skarpt de fremsatte Angreb og udtaler bl. a.:

— De norske Fangstmænd befinder sig paa et Omraade, der uden Diskussion tilhører Danmark. Vi sendte Ekspeditionen derop, fordi den Tid var ved at udløbe, inden hvilken det danske Herredømme maatte hævdes. Grønlandstraktaten sætter en Frist af fem Aar. Har et Omraade ikke været besøgt i fem Aar, staar det enhver frit at okkupere det for sin Fangstekspedition. De danske Jægere kom i rette Tid, men kun fordi de ikke sad inde med tilstrækkelig fysisk Overmagt, maatte de gaa ind paa en mindelig midlertidig Ordning, hvorefter de deler Omraadet med de norske Fangere. Denne Afgørelse kan ikke være bindende for den danske Stat. Den er rent privat, og hvis Danmark ønsker det, kan Nordmændene tvinges til at forlade Stedet. De har tilmed i adskillige Tilfælde tilsidesat endog saa den af dem selv truffne Overenskomst. De har fanget og jaget paa den Del, som Danskerne skulde have for sig selv.

Kommandørkaptajn Godfred Hansen:

— Et stift Stykke, at Nordmændene har taget Initiativet.

Kommandørkaptajn Godfred Hansen udtaler paa vor Forespørgsel, om han ønsker at svare:

— Jeg vil kun bemærke, at Misforstaaelsen om Moskusoksejagten med Stryknin forlængst er berigtiget, og hvad angaar Spørgsmaalet om den norske Henvendelse, saa gik mine Udtalelser ganske tydeligt ud paa, at det maatte være en Misforstaaelse, at Norge skulde være kommet til Danmark med Forslag om en Fredning af Moskusokserne. Det er dog et stift Stykke, at Nordmændene vil paastaa, at de har taget Initiativet til en saadan Fredning. I selve Grønlandstraktaten bestemtes det, at Jagten paa Moskusokser skulde drives med største Hensynsfuldhed.

Det havde været bedre, om Nordmændene havde overholdt denne Forpligtelse!

Iøvrigt har jeg kun henholdt mig til, hvad Rapporten fra „Nanok“ berettede. Det forekommer mig, at Docent Hoel Artikel i et og alt bekræfter det derigennem fremkomne om Nedslagning osv.

Andet har jeg ikke at sige, men jeg vil gerne tilføje, at man i Danmark bør være klar over, at vi ikke blot har en Prestige og en videnskabelig Interesse at forsvare i Østgrønland. Det er min sikre Overbevisning, at vi ogsaa har økonomiske Interesser at varetage; der er ingen Grund til at se mørkt paa denne Side af Sagen. Hvorfor skulde Nordmændene ellers ogsaa være saa ivrige?

Morgenbladet København.

30 okt. 1930.

Hr. Nanok-map
pen

"Morgenbladet" koster:

I Hovedstaden
5½ Kr. pr. Kvartal
1¾ Kr. pr. Maaned
(godt 5 Øre pr. Nr.)
45 Øre pr. Uge.
I Provinsen
6 Kr. pr. Kvartal
2 Kr. pr. Maaned.

Mo

Torsdag Morgen den 30. Oktober 1930

To Overlæger

Norske Fangstmænd paa Øst-Grønland

Docent Ad. Hoel imødegaa sine Angribere

Vi har fra Docent Ad. Hoel modtaget en Artikel, hvori han imødegaa de Angreb, som Professor Ad. S. Jensen og Kommandørkaptajn Godfred Hansen har rettet mod Docenten og de norske Fangstmænd paa Østgrønland.

Pladshensyn forbyder os at gengive hele Artiklen, men vi bringer de vigtigste Afsnit.

Professor Ad. S. Jensen og kommandørkaptein Godfred Hansen har i "Nationaltidende" og "Morgenbladet" rettet noen voldsomme angreb mot norske fangstfolk paa Østgrønland og mot mig personlig. Anklagen går ut paa, at nordmenn driver rovfangst paa Øst-Grønland. Særlig er det jakten paa moskusoksen, der ankes over. Mener, at moskusoksen paa Øst-Grønland står i fare for å utryddes paa grunn av nordmennenes jakt. Da disse angreb er uhørt voldsomme både i innhold og form, tildels ærekrenkende, har jeg funnet å burde svare.

Kommandørkaptein Godfred Hansen forteller, at nordmennene bruker strykning for å avlive moskusoksen. En slik påstand er helt meningsløs for ikke å si noe langt verre. For det første er den tanke å avlive et planteetende dyr ved gift aldeles absurd. For det annet vilde kjødet av et dyr, som har spist gift, ogsaa være giftig og utjænnlig som føde både for mennesker og dyr (rever og hunder). Skinnen har som bekjent ingen verdi, så det har ingen hensikt å drepe disse dyr ved gift.

Ennvidere påstår kommandørkapteinen, at der fra norsk side ikke er sendt til Danmark noe forslag til regulering av jakten på og fangsten av moskusokser. Det er en høist merkelig påstand i betraktning av, at det norske utenriksdepartements forslag blev sendt den danske regjering gennem den norske legasjon allerede den 13. september. Enten må hr. kommandørkapteinen fare med bevisst usannhet eller så er det en utilgivelig grov uaktomsomhet fra hans side å uttale sig som han har gjort.

De øvrige beskyldninger mot nordmenn går ut på, at de norske fangstmenn driver en skammelig nedslakting av voksne dyr paa Nordøst-Grønland og at der fanges kalver. Det er riktig nok, at nordmenn skyter moskusokser paa Øst-Grønland og at de fanger kalver.

Spørsmålet er nu om denne nedslakting er "skammelig" og "skandaløs", slik som professor Jensen sier og om det er riktig å karakterisere disse norske fangstfolk som uciviliserte banditter. For å avgjøre dette må man ta hensyn til bestandens størrelse, an-

endog tiltatt siden nordmennene begynte sin fangst. De norske fangstmenn har praktisk talt ntryddet ulven i dette område. Ulven tar moskuskalver, det er ingen tvil om det, tross professor Jensens påstand om det motsatte; selv hunder kan trekke en moskuskalv efter bakbenene ut av en flokk voksne dyr i forsvarsstilling. At ulven tar kalver synes å fremgå bl. a. derav, at kalvenes relative antall i flokkene er tiltatt i de senere år, efter at ulvebestanden begynte å minke.

Jeg mener derfor, at det ikke er de norske fangstmenns handlemåte, som er "skandaløs" og "skammelig", men den betegnelse kan man trygt benytte om kommandørkaptein Godfred Hansens og professor Ad. Jensens skrivemåte om disse folk.

Endelig retter professor Jensen en voldsom kritikk mot overføringen av moskusokser til Svalbard og til Alaska.

Da det er jeg, som har tatt initiativet til og som har fått gjennomført overføringen av moskusokser til Svalbard, vil jeg si noen ord herom. Før jeg tok dette skritt konfererte jeg med mange kyndige folk, med polarforskere som Fridtjof Nansen og Otto Sverdrup og med flere zoologer og botanikere. Alle sammen anbefalte varmt den plan, som jeg hadde lagt.

Hr. Godfred Hansens og "Nanok"s beskyldninger mot norske fangstfolk for tyveri og ran er av samme art, som selskapets tidligere anklager mot nordmennene for å ha nektet å sende telegrammer. "Nanok" kom ikke så heldig fra den affære.

Jeg kommer så tilslutt til professor Jensens voldsomme og ærekrenkende angreb på mig personlig. Han sier bl. a., at jeg "har sat massenedslaktingen av moskusokser i System på en Maade, som i det øvrige Europa betragtes som en Skænsel". Denne uttalelse er usannhet. Det gjør et forstemmende inntryk å se en videnskapsmann og en mann med en professors ansvar og myndighet omgås fakta og sannheten på en slik måte som han har gjort og benytte sig av en så ubehersket skrivemåte. Jeg kan få oplyse hr. professor Jensen om, at jeg interesserer mig mere enn de fleste for fredning

5½ Kr. pr. Kvartal
1¾ Kr. pr. Maaned
(godt 5 Øre pr. Nr.)
45 Øre pr. Uge.
1 Provinsen
6 Kr. pr. Kvartal
2 Kr. pr. Maaned.

Mo

Torsdag Morgen den 30. Oktober 1930

To Overlæger

Norske Fangstmænd paa Øst-Grønland

Docent Ad. Hoel imødegaa sine Angribere

Vi har fra Docent Ad. Hoel modtaget en Artikel, hvori han imødegaa de Angreb, som Professor Ad. S. Jensen og Kommandørkaptein Godfred Hansen har rettet mod Docenten og de norske Fangstmænd paa Østgrønland.

Pladshensyn forbyder os at gengive hele Artiklen, men vi bringer de vigtigste Afsnit.

Professor Ad. S. Jensen og kommandørkaptein Godfred Hansen har i "Nationaltidende" og "Morgenbladet" rettet noen voldsomme angreb mot norske fangstfolk paa Østgrønland og mot mig personlig. Anklagen går ut paa, at nordmenn driver rovfangst paa Øst-Grønland. Særlig er det jakten paa moskusoksen, der ankes over. Mener, at moskusoksen paa Øst-Grønland står i fare for å utryddes paa grunn av nordmennenes jakt. Da disse angrep er uhørt voldsomme både i innhold og form, tildels ærekrenkende, har jeg funnet å burde svare.

Kommandørkaptein Godfred Hansen forteller, at nordmennene bruker strykning for å avlive moskusoksen. En slik påstand er helt meningsløs for ikke å si noe langt verre. For det første er den tanke å avlive et planteetende dyr ved gift aldeles absurd. For det andet vilde kjødet av et dyr, som har spist gift, ogsaa være giftig og utjænlighet som føde både for mennesker og dyr (rever og hunder). Skinnene har som bekjent ingen verdi, så det har ingen hensikt å drepe disse dyr ved gift.

Ennvidere påstår kommandørkapteinen, at der fra norsk side ikke er sendt til Danmark noe forslag til regulering av jakten på og fangsten av moskusokser. Det er en høist merkelig påstand i betraktning av, at det norske utenriksdepartements forslag blev sendt den danske regjering gjenom den norske legasjon allerede den 13. september. Enten må hr. kommandørkapteinen fare med bevisst usannhet eller så er det en utilgivelig grov uaktomsomhet fra hans side å uttale sig som han har gjort.

De øvrige beskyldninger mot nordmenn går ut på, at de norske fangstmenn driver en skammelig nedslakting av voksne dyr paa Nordøst-Grønland og at der fanges kalver. Det er riktig nok, at nordmenn skyter moskusokser paa Øst-Grønland og at de fanger kalver.

Spørsmålet er nu om denne nedslakting er "skammelig" og "skandaløs", slik som professor Jensen sier og om det er riktig å karakterisere disse norske fangstfolk som uciviliserte banditter. For å avgjøre dette må man ta hensyn til bestandens størrelse, antallet av skutte og fangne dyr og moskusoksens formeringsevne. Jeg har foretatt grundige undersøkelser av disse spørsmål, og jeg er ikke i tvil om, at moskusbestanden paa Øst-Grønland meget godt tåler den beskatning, som den hittil har være utsatt for fra norsk side. Men ikke nok med det, bestanden innen det norske fangstområde har

endog tiltatt siden nordmennene begynte sin fangst. De norske fangstmenn har praktisk talt utryddet ulven i dette område. Ulven tar moskuskalver, det er ingen tvil om det, tross professor Jensens påstand om det motsatte; selv hunder kan trekke en moskuskalv efter bakbenene ut av en flokk voksne dyr i forsvarsstilling. At ulven tar kalver synes å fremgå bl. a. herav, at kalvenes relative antall i flokkene er tiltatt i de senere år, efter at ulvebestanden begynte å minke.

Jeg mener derfor, at det ikke er de norske fangstmenns handlemåte, som er "skandaløs" og "skammelig", men den betegnelse kan man trygt benytte om kommandørkaptein Godfred Hansens og professor Ad. Jensens skrivemåte om disse folk.

Endelig retter professor Jensen en voldsom kritikk mot overføringen av moskusokser til Svalbard og til Alaska.

Da det er jeg, som har tatt initiativet til og som har fått gjennomført overføringen av moskusokser til Svalbard, vil jeg si noen ord herom. Før jeg tok dette skritt konfererte jeg med mange kyndige folk, med polarforskere som Fridtjof Nansen og Otto Sverdrup og med flere zoologer og botanikere. Alle sammen anbefalte varmt den plan, som jeg hadde lagt.

Hr. Godfred Hansens og "Nanok"s beskyldninger mot norske fangstfolk for tyveri og ran er av samme art, som selskapets tidligere anklager mot nordmennene for å ha nektet å sende telegrammer. "Nanok" kom ikke så heldig fra den affære.

Jeg kommer så tilslutt til professor Jensens voldsomme og ærekrenkende angrep på mig personlig. Han sier bl. a., at jeg "har sat massenedslaktingen av moskusokser i System på en Maade, som i det øvrige Europa betragtes som en Skænsel". Denne uttalelse er usannhet. Det gjør et forstemmende inntryk å se en videnskapsmann og en mann med en professors ansvar og myndighet omgås fakta og sannheten på en slik måte som han har gjort og benytte sig av en så ubehersket skrivemåte. Jeg kan få oplyse hr. professor Jensen om, at jeg interesserer mig mere enn de fleste for fredning og bevarelse av dyr.

Det er høist merkelig, at professor Jensen angriper bare nordmenn, da vitterlig ogsaa mange andre nasjoner skyter et ikke ubetydelig antall moskusokser paa Øst-Grønland. Jeg kjenner til, at både amerikanere og engelskmenn har skutt moskusokser der

(Fortsættes 8. Side.)

Fortsat paa Side 1.
Norske Fangstmænd
 Som man vil se av ovenstående sav-
 ner kommandørkaptein Hansens og
 professor Jensens angrep på norske
 fangstfolk og mig personlig ethvert
 faktisk grunnlag. Jeg tør si, at et
 lignende overfall på danske eller på
 havngivne danske videnskapsmenn har
 aldri forekommet her i Norge. Frem-
 komsten av disse angrep er noe ufor-
 ståelig. De tjener ialtfald ikke til å
 fremme et godt forhold mellem Dan-
 mark og Norge.
 Oslo, 25. oktober 1930.
 Adolf Hoel.

Amager Traverbane begynder i Dag
 sit 3. Efteraarsmeting, der strækker
 sig over 6 Dage, den sidste 17. No-
 vember. Forhaabentlig holder Vejret,
 saa Amagerbanens mange Stamgæster
 undgaar Lungebetændelse.
 Der bydes i Dag paa 6 Lob med
 ialt 100 Anmeldelser. Sidste Lob har
 alene 25 Anmeldelser, saa man risike-
 rer Løbet delt i 2 Afdelinger.
 Vi gør opmærksom paa, at 1. Lob
 startes præcis Kl. 1.

**„Morgenbladet“s Oversigt
og Tips.**

I. Aamøseløb.

500/1175 Kr. 1000 Meter. 12 Under-
skrifter.

Frailick (Sørensen)	1:31	2005
Lotus (Carl Nielsen)	1:34	1900
Indian Boy (Stampe)	1:31	2030
Flinta (Wm. Jensen)	1:34	2060
Glitra (Sommerfeld)	1:35	2030
Majkat (Kn. Hansen)	1:35	2015
Lucky N. (Sørensen)	1:37	2015
Halifax (P. P. Nielsen)	1:31	2090
Lizzie (A. rn. Jensen)	1:32	2045

Tips:
 Ketty Worthy — Indian Boy — Majkat.
 Outs.: Lucky N.

IV. Døjringeløb.

2100/1875 Kr. 1900 Meter. 16 Under-
skrifter.

Eli Harvester (Wm. Jensen)	1:29	1885
Leonarde (Groch)	1:25	1945
Anna Bradfords Guy (Sørensen)	1:30	1900
Volwyn (Rabenhorst)	1:26	1915
Ibrahim Pascha (Wm. Jensen)	1:26	1855
Lis (Klartoft)	1:27	1900
F. M. R. (Wm. Jensen)	1:28	1915
Worthy (P. Andersen)	1:28	1885

Moster Nulle (Hr. E. Hansen)	1:32	1870
Harris (Sommerfeld)	1:33	1855
Guy Truxton (Wm. Jensen)	1:30	1915
Nebukadnezar (Wm. Jensen)	1:32	1870
Grumbo (Sommerfeld)	1:30	1870
Just Worthy (Rud. Jensen)	1:29	1900
Bravo II. (Sørensen)	1:29	1900
Koket (Hill)	1:31	1855

Tips:
 Mark Twain — Leo — Bravo II.

VI. Dyssegsard-Handicap.

1800/1350 Kr. 2000 Meter. 1:33.
25 staaende Underskrifter.

Karina S. (Arn. Jensen)	1:30	2030
Dollarprinsessen (Wm. Jensen)	1:32	2015
Franck Eno (Rud. Jensen)	1:27	2090
General Worthy (Wm. Jensen)	1:30	2030
Marisse (Månsson)	1:32	2015
Marks (P. Andersen)	1:32	2000
Ubella Boy (P. P. Nielsen)	1:28	2105
Griffith (Arn. Jensen)	1:30	2045
Moster Nulle (Hr. E. Hansen)	1:32	2015

Maleriudstilling

**E. V. Brandt: Malerier m.
m. fra Tunis.**

I Winkel & Magnussens Udstillings-
 lokaler er i disse Dage ophængt en
 Samling Malerier og Akvareller, som
 E. V. Brandt har udført under sit
 Ophold i Tunis, og netop i disse Dage,
 hvor man for Alvor mærker Markti-
 dens Komme, er ens Øje følsomt for
 al den blændende Hvidhed, som er
 Tunis. Her er mange Figurbilleder i
 straalende Brogethed mellem Land-
 skabsbilleder, der virker mere dæmpet
 og maaske derfor mere umiddelbart

H. V. Brandt

Nachrichten 3/3. 1925

Et norsk Ishavsraad!

Stortinget betaler og stiller foreløbig en kvart Million til Raadighed.

Norge opretter nu to nye Institutioner: Norges Svalbards- og Ishavsundersøgelser og Svalbard- og Ishavs-Raadet! Stortinget bevilger øjeblikkelig en kvart Million Kroner til de Formaal, Raadet arbejder for. Den nye Institution skal først og fremmest planlægge og deltage i Ekspeditioner og bearbejde de Resultater, Ekspeditionerne indvinder. Ishavsraadet

skal bestaa af Formanden for Svalbard-Undersøgelserne, af en Repræsentant for Norges geografiske Opmaaling, Geografisk Selskab, Fiskeridirektoratet og endnu en Række Institutioner.

Docent Hoel er Idéens Fader og mest energiske Forkæmper.

Et pompøst Navn!

Vi har talt med Lauge Koch om disse ny-norske Bestræbelser. Han sagde:

— Spitsbergen, som Norge fortsat kalder Svalbard, til Trods for at dette Navn ikke er internationalt anerkendt, har i de sidste tyve Aar, siden 1906, været Genstand for norsk Forsknings stærkeste Interesse. Dertil er intet at sige, for Spitsbergen er jo norsk. Oprettelsen af Ishavsraadet maa betragtes som et Led i disse Bestræbelser. Navnet forekommer vel nok en Ikke-Nordmand en Smule pompøst, men i Norge er Navnet godt!

— Hvorledes, tror De, kan Ishavsraadet løse de Opgaver, der straks stilles det?

— Jeg gaar ud fra, at Hensigten med Oprettelsen udspringer af en Trang til at gøre det samme Arbejde paa Spitsbergen, som vi udfører i Grønland. Vi har jo vore geologiske Undersøgelser paa Grønland og Publikationen: „Meddelelser fra Grønland“ Hvorfor saa ikke „Meddelelser fra Spitsbergen“?

— Hvem er Idéens Fader, Docent Hoel?

— En Mand med mange Fjender, men med glødende Interesser og en fantastisk Evne til at skaffe Penge til de Formaal, han arbejder for! E. S.

Gjefarshidende 2/3 1928

Vore interesser i Syd- og Nordishavet.

De er av forskjellig natur. — Ishavsraadet nedsat av stortinget idag.

Dets befatning med Sydishavet kun av platonisk natur. — Hr. Thommesen og Bouvetøen.

Stortinget behandlet iformidlag universitets- og fagskolekomiteens indstilling om opprettelse av en institution for Svalbard- og ishavsundersøkelser og et Svalbard- og ishavsraad.

Komiteen indstillet paa: Der opprettes en institution, Norges Svalbard og Ishavs-undersøkelser, som fortsætter de av de Norske Svalbard ekspeditioner drevne arbeider hvortil skal anvendes bl. a. de kr. 250,000 som av Pengelotteriets overskud for aarene 1928—32 er bevilget til Svalbardforskningen.

Der opprettes et Svalbard- og Ishavsraad. Opprettelsen av disse institutioner gjelder indtil 31. december 1932.

Det overlates til handelsdepartementet at træffe nærmere bestemmelser om de nævnte institutioners organisation og arbeidsomraade og at føre den regnskapsmæssige kontrol med anvendelsen av de midler som av det offentlige er eller blir stillet til disposition for disse.

Komiteen mente i motsætning til departementet, at Ishavsraadet burde varetå vore interesser saavel i de nordlige som i de sydlige ishav.

Departementet hadde kun nævnt Nordishavet.

Hambro (h) vilde ta de sterkeste reservationer overfor komiteindstillingen, hvorefter raadet ogsaa skulde behandle vore interesser i Sydishavet. Vore interesser der er ikke paa nogen maate identiske med vore interesser i Nordishavet. De spørsmål det dreier sig om i Sydishavet er av folkerettslig og næringspolitisk karakter. De sakkynndige som komiteen peker paa skal være medlemmer av raadet er: 1 repræsentant for den geografiske opmaaling, 1 for den geologiske undersøkelse, 2 fra den geofysiske kommission, palæontolog fra universitetet, 1 repræsentant fra fiskeridirektoratet, og 1 fra det norske geografiske selskap — disse herrer er ikke kynndige paa de omraader man har bruk for i forbindelse med Sydishavet. Man behøver ikke der en geofysiker eller en palæontolog.

Det er i høieste grad ønskelig om stortinget kan faa en oversikt over de penger som er ofret paa Spitsbergen-forskninger i de siste aar.

Der er en uforholdsmæssig forskjell mellem hvad videnskapen faar her i landet, og den flothet hvormed Spitsbergen-forskningen er blitt tilgodeset. Det dreier sig

her om millioner kr. Tal. vilde yde sin anerkjendelse for det arbejde som er utført, men stortinget har krav paa en oversikt. Der er neppe nogen del av Norge som der er ofret saa mange penger paa som Spitsbergens undersøkelse.

Vassbohn (v), komiteens formand, hadde intet imot at der blev git stortinget en oversikt over hvilke midler der var brukt. Der er gaat med mange penger, men der er nedlagt meget og værdifuldt arbejde, og en mand som fortjener stor tak er docent Adolf Hoel.

Naar komiteen nævnte Ishavene og ikke bare Nordishavet, skyldtes det de opfordringer som laa i utrykte bilag — opfordringer fra folk som har hat med disse saker at gjøre. Vi har i komiteen helt overlat i departementets hænder at træffe avgjørelsen om raadet. Komiteens indstilling er ingen demonstration, den antok der var spørsmål i forbindelse med Sydishavet, hvorom der kunde konfereres med raadet, men finder departementet at det ikke det kan, staar departementet helt frit.

Bakke (h), mente som formand i protokollkomiteen, at det var nødvendig at faa en samlet oversikt over utgiftene ved Svalbardundersøkelsene.

Statsraad Oftedal trodde ikke det skulde volde nogen vanskelighet at tilveiebringe en oversikt over hvad der var medgaat til denne forskning og meddelelse skulde bli git stortinget hurtigst mulig.

Utrykket «Ishavene» i indstillingen indeholder en realitetsændring fra propositionen.

Departementet er klar over at interessene er høist forskjellige i de to ishav. Departementet hadde imidlertid ikke tænkt at opponere mot ændringen, men jeg hadde tænkt at si, at departementet vil praktisere konklusjonen paa den maate, at det stiller sig aktivt over raadet naar det gjelder de arktiske farvand, men derimot mere platonisk m. h. t. de antarktiske. Naar det gjelder Sydishavet har departementet tænkt at raadet kunde indsamle litteratur og karter, saa vi kunde faa et slags arkiv ogsaa herom.

Indrehus (v), maatte bestemt advare mot at raadet fik noget at gjøre med forholdene i Sydishavet.

Hambro var tilfreds med de linjer statsraad Oftedal hadde erklært man vilde følge. En indgripen i de vanskelige forhold sydpaa fra denne komite vil kun føre til yderligere komplikationer. (sa

denne store statsmann).

Thommessen (fr.), var enig i at komiteindstillingen indebar en realitetsforandring. Men han hadde oppfattet raadet slik, at det skulde være av videnskabelig, geografisk natur, og ikke blande sig ind i politiske spørsmål. Vi har ikke fulgt tilstrækkelig godt med og har ikke hat tilstrækkelig geografisk innsikt med hensyn til Sydishavet. Jeg tror ikke vore myndigheter den gang de samtykket i Bouvetøens annektion var helt oppmerksom paa den engelske okkupation i 1825.

Jeg er oppmerksom paa at denne okkupation ingen betydning har i folkerettslig henseende. Men hadde vi hat et saadant raad vilde det været utænkelig at det ikke skulde ha været oppmerksom paa okkupationen som findes utførlig omtalt i verket om den tyske «Waldvia» ekspedition.

Indstillingen blev derpaa enstemmig vedtat.

Tidens Tegn 23. 1928

Et Svalbard- og Ishavsråd.

Og en institusjon, som skal fortsette de norske Svalbardekspedisjoners arbeid.

Stortingets universitets- og fagskolekomité slutter sig til regjeringens forslag.

Dosent Hoel.

Stortingets universitets- og fagskolekomité har igår avlevert sine siste budgettinnstillinger, deriblandt en om regjeringen Lykkes forslag til opprettelse av en institusjon for Svalbard- og ishavsundersøkelser og av et Svalbard- og Ishavs-råd efter dosent Hoels tidligere omtalte forslag.

Den nye institusjon, Norges Svalbard- og ishavsundersøkelser, skal fortsette de av de norske Svalbardekspedisjoner drevne arbeider, hvor til blandt annet skal anvendes de 250.000 kroner, som av pengelotteriets overskudd for årene 1928 til 1932 er bevilget til Svalbardforskningen.

Institusjonens arbeid blir således først og fremst å planlegge og delta i ekspedisjoner og eventuelt i forbindelse med tilsvarende institusjoner i Norge bearbeide de innvunne resultater eller dra omsorg for at bearbeidelsen blir utført av andre.

I dosent Hoels forslag har han benyttet uttrykket „Ishavene“, således at også det antarktiske hav må ansees medregnet. Departementet antar at der for tiden ikke er tilstrekkelig grunn til å utvide Sval-

bardekspedisjonenes område utover Nordishavet.

Stortingets universitets- og fagskolekomité slutter sig imidlertid i dette punkt til dosent Hoels forslag.

Ellers er innstillingen overensstemmende med departementets forslag, hvorefter det blandt annet også går inn under den nye institusjons oppgaver å „vålede utenlandske ekspedisjoner“.

Med hensyn til Svalbard- og Ishavsrådet er komiteen med departementet ikke i tvil om, at et sådant råd vil kunne være til stor nytte såvel for administrasjonen som for videnskapsmenn og andre som arbeider på Svalbard eller i de arktiske farvann.

Rådet er tenkt organisert således:

Selvskrevet medlem og formann: lederen av Norges Svalbard- og Ishavsundersøkelser, og for øvrig en representant for Norges Geografiske Opmåling, Norges Geografiske Undersøkelse, Universitetet, Fiskeridirektoratet, Det Norske Geografiske Selskap og to representanter for Geofysisk kommisjon.